

"Proletarec" je delavski list za misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

GLASILLO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

Bureau as second-class matter, December 6, 1897, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 27. APRILA (APRIL 27,) 1933.

Published weekly at

2629 W. 36th St.

LETO — VOL. XXVIII.

PRVI MAJ V LETU VELIKIH EKONOMSKIH POTRESOV

V LETU največje krize kapitalizma je zavalovel ogromen plaz ekonomskih polomov, ki ga obstoječi sistem skuša zadrževati s fašističnimi diktaturami. Še pred nekaj meseci so mnogi tu in drugod po svetu upali, da pride z vstopom predsednika Roosevelt na krmilo Zed. držav v kapitalistični red novo življenje in prerojenje. Dogodili pa so se le nadaljni krah, ki so še bolj pretresli zgradbo sistema, ki temelji na stebrih izkorisčanja v imenu profita in privatne svojine.

Vsa finančna struktura kapitalizma je zbita na tla. Ob ogromnih kupih zlata je moral zavreči zlati standard. V morju bogastev in neizmernih zaloga blaga in živil je kapitalizem pahnil nešteto milijonov producentov v bedo in faktično umiranje vsled glada. Vsenakrog sami kontrasti!

Kapitalistični državniki se zavedajo resnosti položaja—zavedajo se ga veliko bolj kakor pa kmetje in delavci. Predsednik Roosevelt je povabil zastopnike enajstih izmed najvažnejših držav na posvetovanja v Washington. Tem pomenkom bo sledila svetovna ekonomska konferenca. V Rimu pa se shajajo pristaši Mussolinijeve politike za revidiranje mej in po svoje ogrožajo mir v Evropi. V Nemčiji divja fašizem, ki slepi ljudstvo s preganjanji židov ter "zatiranjem marksizma", ker ne more izpolniti oblub, ki jih je dajal v svoji tekmi za vlado. Fašizem v Avstriji grozi uničiti vzpodbudno, vzorno konstruktivno delo socialističnega Dunaja. Diktatura na Poljskem zahteva od parlementa več moči, da bo imela v mednarodni in notranji politiki iste prednosti kakor Hitlerjeva v Nemčiji. Konferenca za omejitve oboroževanja je potrošila v prošlih letih mesece in mesece časa in ugotovila, da je militarizem zlo, da so vojna gorje in katastrofa za človeštvo, da vodijo izdatki za armado in vojno mornarico v bankrotiranja državnih blagajen—a vzlic temu je militarizma in pripravljanja na vojno toliko kakor ga je bilo. Položaj je prepojen z elektriko. Močno je, da vojne vzlic temu še dolgo ne bo. In možno—prav zelo možno je, da lahko že jutri izbruhne. Vsenakrog sama nesigurnost, krah, polomi, tekme, nezaupnost, intrige in hujskanje!

Taka je situacija ob prvem maju 1933. Svet je vesrež za preobrat. Ampak delavstvo ni še zrelo za izvršitev svojega zgodovinskega poslanstva. Leto največje preizkušnje ga je našlo v neslogi in nepripravljenosti za nalogo, ki je ogromna. Ampak vzlic temu bo izvršena. Človeštvo se ne spreminja preko noči in zato razvoj gospodarskega sistema velikokrat ne harmonizira z duševnim razvojem človeka. Oziroma, izumi v tehniki so pognali razvoj strojne dobe naprej s silovito brzino, medtem ko človek koraka počasi, dva koraka naprej, enega nazaj, kot običajno. Kljub temu pride v svojo prihodnjo dobo—hoče ali noče—v socializem.

Zavedno delavstvo hoče socialistično uredbo. Zato ji kleše pot in pospešuje razvoj v smeri socializma, ki bo služil vsem za blagostanje vseh.

Mednarodni proletariat ob 1. maju 1933 morda ni ena sama, enotna, složna armada, ampak je bliže svojemu smotru in kljub vsem pomanjkljivostim mogočnejši v svoji zgodovinski vlogi kot kdaj poprej. Proletarijat je graditelj vsega. Njemu spada svet. Bodočnost je njegova.

Zivel prvi maj, dan mednarodnega delavstva, praznik zidarjev, ki preoblikujejo svet!

"Rešitev delavcev je stvar delavcev samih",

je staro marxistično pravilo, ki postaja čezdaj bolj resnično. Vsi nekdanji upi in vera delavcev v "dobre ljudi", v "poštene kapitaliste", ki "bodo pravični" so se izkazali za bajko.

Morgan, Roosevelt, Woodin itd. ne bodo osvobodili delavskoga ljudstva. Ključ v rešitev proletarijata ima proletariat sam.

To resnično mu dan na dan predočuje socialistični tisk. Slovenski delavci, širite ga! Pridobivajte Proletarju novih naravnikov! Razpečavajte Majski glas! Razdelite med znance in prijatelje brošuro "A B C socializma".

Kadar želite pojasnil o ustanovitvi kluba, JSZ, ali jo Prosvetni matici, o socialistični stranki, o Proletarju, njeovi knjigarni in Ameriškem družinskem koledarju, pišite Proletarju ali hujništvu JSZ.

Prvi maj, znanitelj svobode in bodočnosti delavskega razreda

KAJ JE PRINESEL "NEW DEAL"?

Milijoni, ki so se strnili lanskega novembra okrog demokratskih kandidatov in jih porinili v urade z ogromno večino, si danes menčajo oči, ali pa koleno v razočaranju. Nekateri še vedno upajo, ker jih je strah pred dosegom.

Ampak kaj je dosegel zdaj Rooseveltov 'New Deal'?

Pomagal je k naglemu koncu par tisočem bank, ne da bi kaj storil za nekrive vlagatelje, ki so v dobrini veri "ohranili zaupanje" in ki niso hoteli z dvigom vlog spraviti bank v opasnost. Bankirjem se ne gudi slabo—vlagatelji so v škripcih in večinoma bodo dobili le nekaj odstotkov od svojih trdo prisluženih dolarjev.

Cemu ni Roosevelt pomagal vlagateljem vsaj polovico tokiko kot velebankirjem?

Rooseveltov new deal neguje na vso moč gospodarsko po-

litiko, katera namen je dvigniti cene živiljenjskim potrebščinam, ob enem pa pomaga zniževati plačnim delavcem—ne samo onim, ki so v zvezni službi, nego tudi v privatenih industrijah.

Obljube republikancev in demokratov, dane pred pol letom, so danes pozabljene potpolnoma. Vsa gromovita zagotovila so bila običajen volilni bluf kapitalističnih politikov obeh strank.

Ko je Rooseveltova administracija uradno sporočila, da je v Zed. državah za enkrat konec zlatega standarda, se je oglasil nevidni predsednik Zed. držav John Pierpont Morgan in izjavil, da pomeni inflacija izhod iz depresije. Še pred nekaj meseci pa je zatreval s Hoovrom, da bi bilo ukinjenje zlatega standarda katastrofa za Zed. države. Iz-

java takih mogotcev so, kar se njih vrednosti tiče, brez važnosti. Pomen imajo le, ker jih izrekajo ljudje, ki so vladani in ki posejujo bogastva. J. P. Morgan ni še nikdar izjavil ničesar, kar bi bil v prid ljudstvu. On je nasprotnik socialne zakonodaje in nasprotnik vsega, kar ima namen omejiti izkorisčanja.

Vse, kar je kapitalističnega, propada navzlic zatrdilom, da smo dosegli dno krize. Zadnjič—bilo je 18. aprila l. i., je dejal jeklarski magnat Chas. Schwab, da smo po levi krizi prišli čisti do dna in zdaj ne kaže drugega kakor iti spet navzgor k prosperiteti.

Ampak Charles ima tako kratek pogled, kajti isto je trdil pred letom, in predlanskem, in v začetku leta 1931. Delavci, njihove žene in otroci—nad štiri deset milijonov ljudi—pa vedo iz svojih trpkih izkušenj, da postaja kriza čezdaj hujša in da vse kapitalistične medicine dozdaj niso ničesar pomagale razen da so rešile s svojimi reliefi množico ljudstva pred smrtno vsladom gladi.

Tudi pravljica o pivu — o "dobrem" pivu, ki bo povrnilo prosperitet in tako dalje, je razbljinjena, kakor mehurček iz milnice. Pivo varne so odprete, "dobro" pivo se dobi—ampak milijoni in milijoni so brez zaščitka kakor so bili. Kaj torej preostane? Ako delavci resnično hočejo new deal, ga bodo dobili samo, če se pouči o programu socialistične stranke, se ji pridružijo ter se bore v njenih vrstah proti kapitalizmu in za pravi "new deal".

PLAČE DELAVEV GREDO

NAVZDOL VZLIC INFLACIJI

Ameriška jeklarska industrija, ki je smatrana za največjo v deželi, je nedavno znižala mezzo svojim delavcem 10 odstotkov. To je že tretje znižanje v njenih obratih od postanka krize.

Ameriške železnice zahtevajo, da se plače železniškemu osebju odščipnejo 25 odstotkov, četudi so tisoče v tisoče svojih delavcev odslovile, drugim pa so znižale plače na direktno načinie.

Delavska tajnica Frances Perkins pravi, da je izkorisčanje delavcev—posebno že delavk in otrok—danes v industriji večje kot kdaj poprej. Zatrjuje, da nešteto kompanij zapošljuje svoje delavce in delavke kljub ogromni rezervi

ni armadi po 10, 12 in tudi po 16 ur na dan, kar je zločinstvo. Ampak vlada ne more baje nič izdatnega ukreniti, kajti ako bi, bi vrhovno sodišče proglašilo tak zakon neustavnim.

Zato skuša vlada priti v okom ustavi po ovinkih. In to bo ubilo v naprej njene morda dobre namere. Če je ohromila ustava pošteni socialni zakonodaji na poti, naj se jo amendira, ali pa enostavno zavrne. Boljše, da se to storii v interesu aplošnosti danes, kot pa šele potem, ko bo socialno življenje te dežele objela povodenje popolnega gospodarskega kraha in ne bo v nji ostalo ničesar, kar bi bilo še vredno reševati.

Velik vladni deficit

Deficit zvezne vlade bo v tem fiskalnem letu, ki konča 30. junija, zanašal nad poldrugo milijardo dolarjev.

IGRA Z VALUTO ZAVRGLA ZLATO

Francija edina velika država, ki še vztraja na zlatem standardu.—Boj kapitalistov za mednarodne trge

VES svet je bil pred dobrim letom uverjen, da je takozvani ameriški zlati standard nepremagljiv. Tako mu je zatrjeval Hoover, njegov finančni tajnik Mellon, Morgan, Mills, demokratični ekspert senator Glass itd. V dokaz so navajali, da so Zed. države finančno in industrialno najmogočnejša država na svetu, in da posedujejo od svetovne količine največ zlata. Ampak zlato se je izkazalo v polomu kapitalizma za neporabno splošno merilo.. Zaradi te resnice je zavrgla rada ali nerada zlati standard Velika Britanija in zdaj—v iznenadenje vsega sveta—tudi Zed. države.

Pravzaprav so ekonomi, ki se razumejo na politično ekonomijo, vedeli že pred letom —pred dvema letoma—, da tedaj ne bo vzdržala svojega dolarja na zlati bazi. Sicer je bilo takrat to mišljenje še grešno in patriotično neodpustno, ampak se je izkazalo za pravilno. Zed. države imajo ogromno zlata, ampak vendar veliko premalo, da bi mogle vzdržavati svoj dolar na zlati bazi v očigled vulkanskih ekonomskih razmer. Drugi vzrok ki je pospešil preklic zlatega standarda, je temka med kapitalističnimi delželi za mednarodne trge. Države, katerih denar nima legalnega pokritja v zlati kovini, nego se prenosi na denarni borzi v vrednosti kakor se npr. dvigajo in nižajo cene delnicam, so sled znižane vrednosti svojega špekulativnega denarja imelo prednost na tujih trgih pred trgovci tistih delžel, ki so bili v mednarodnih izplačilih obvezani poravnati račune v zlatu. V Parizu trdijo, da je ukinjenje zlatega standarda v Zed. državah nastalo največ radi tega, ker hoče biti ameriška zunanjaja trgovina z angleško na enak stopnji špekularizacija z denarjem.

Zlati standard ima izmed velikih delžel edino še Francijo, ki pa ga bo pod pritiskom razmer skoroda kmalu preklicala. Druge delžele z zlatim standardom so Švica, Belgija, Nizozemska in deloma Italija, Poljska, Litvinska, Kuba, Nizozemska, Indija in par malih republik v centralni in južni Ameriki. Izmed vseh teh imajo trdno zlato valuto le Francija, Švica in Belgija.

V zadnjih dveh letih so za-

zlašček ne pokriva niti izdatkov za prehrano in obleko, te-

daj je jasno kot dan, da se bo kriza včula neglede na goljufive medicine, ki jih vbrizga-

va v bolno ekonomsko telo ameriške republike president Roosevelt in njegov kabinet.

Hitlerjev "tretji rajh" vladan s silo in dekreti

Nemški socialistični diktator Adolf Hitler je ukazal svojim cenzorjem, da morajo prepovedati vse inozemske časopise, "ki pišejo sovražno o tretjem rajhu". Dohajanje v Nemčijo je prepovedano torej vsem socialističnim listom, ki so tiskani v inozemstvu. Newyorkski socialistični tedenik Neue Volkszeitung je Hitlerjeva cenzura obsojila še s posebnim dekretom.

Prepovedana sta bila tudi ruska komunistična lista Izvestija in Pravda, ki izhajata v Moskvi. Po 19. aprili pa smeta spet prihajati v Nemčijo. Vsled silovite vladne propagande je ljudstvo Nemčije danes res uverjeno, da je Hitlerjev fašizem izvršil zgodovinsko važno revolucijo, ki bo prerodila Nemčijo in jo uveljavila pred svetom. Tako namreč fašistični propagandisti slikajo Nemcem svoj "tretji rajh". Prvi je bil kajzerjev, drugi republikanski, in sedajni tretji pa Hitlerjev.

Hitlerjev kabinet je odvezel javne službe skoro vsem židom in jih podelil "čistokrvnim arrijem nemškega rodu".

Prostožitarke lože so bile razpuščene in takoj nato reorganizirane v "Ložo Friderika Velikega", ki bo služila fašizmu. Židov se več ne sprejema (Nadaljevanje na 7. strani.)

NAŠE NALOGE V AGITACIJI

Najvažnejše vprašanje pred nami je, kako skozi to krizo obavarovati "Proletarca". Če se bi samo izgovarjali na slabe čase, a ob edem ne storili nič izdatnega zanj, bi bil Proletarec obsojen prenehanju, in tako bi bilo konec lista, ki je močno budil in pridno oral osemindvajset let.

Drugo vprašanje je, da-lj je nam Proletarec sploh še potreben. In odgovor na to je, da prav tako, kakor takrat, ko je izšla njegova prva številka. Delo na polju delavske probuje in vzroga je še prav tako naporno kakor nekoč in naloge Proletarca niso nič manjše. Vrhutega pa živimo v času, ki znači prchodno dobo iz enega ekonomskega sistema v drugega,—iz kapitalizma v socializem! To prehajanje, dasi se vrši pred našimi očmi, pa ne beži mimo kakor brzovlak, nego je razvojno in bo trajalo dolgo.

Ce vzamemo v upoštev razmere med Slovenci v Ameriki, je vsakemu zavednemu delavcu takoj jasno, da je Proletarec potreben dokler bo potreben v tej deželi sploh kakšen slovenski list. Če propade, bo razredno zavedno slovensko delavstvo brez glasila, in reakcija bo na to navalila še s toliko večjo silo na vse, kar je naprednega med nami, posebno na SNPJ, da jo okupira in neno glasilo Prosveto pa spremeni v breznačelni "napredni" list, kot je to že skušala na konvenciji pred 4. leti in bo skušala na prihodnjem. Najjačja garancija proti nji pa je naše socialistično gibanje, čigar odločno neomahljivo glasilo je Proletarec.

Proletarac pa ni potreben samo radi bojev proti reakciji in zavajalcem v eni ali drugi organizaciji, nego je predvsem potreben kot borbeni list proti socialističnim krivicam, proti izkoriščanju in za socializem!

Ker vsa ta dejstva jasno pričajo v prilog ohranitve Proletarca, je eksekutiva JSZ izvolila poseben odsek in mu dala nalogi izdelati načrte za kampanjo, ki naj pridobi Proletarca novih naročnikov in klubom JSZ novih članov.

Ekssekutiva se prav dobro zaveda, da delavci, ki so brez sredstev in zasluga, ne morejo naročiti Proletarca, tudi ako bi to želeli. Ve pa tudi, da je še tisoče delavcev, ki to lahko store, in med te je treba z najošo kampanjo.

Ako jih ne dobimo, da nadomestimo z novimi one, ki so vsled dolgotrajne nezaposlenosti odpadli, in ako ne prejmemo tudi zadostne vstopi v tiskovni fond, tedaj je bodočnost za obstanek Proletarca jako temna. Ampak zanašamo se, da bodo vzliči siloviti krizi in splošni malodušnost, ki veje med ljudstvom, šli prijatelji Proletarca v akcijo in delali za ohranitev svojega glasila še bolj, kot so delali v prejšnjih njegovih krizah, ker je ta pač toliko hujša in vsled tega o-pasnejsa.

Gotovo je, da bi težke naloge samo par agitatorjev ne moglo izvršiti. Zato velja, da apel vsem, ki morejo kaj storiti, da pomagajo, tako v agitaciji za nove naročnike kot v zbiranju prispevkov v tiskovni fond.

Naročnina je za časa kampanje, ki traja za list do 30. junija, znižana iz \$3 na dva in pol dolarja za celo leto, in iz \$1.75 na pol drug dolar na pol leta. To znižanje je veljavno za stare in nove naročnike.

KAMPANJA ZA PROLETARCA IN J. S. Z.

Kampanja, ki jo je razpisala eksekutiva Jugoslovanske socialistične zveze, dolguje med drugim sledče:

1.) Tisoč novih naročnikov Proletarca. Kvote so razdeljene po posameznih državah sorazmerno na podlagi sedanjega števila naročnikov. Ta agitacija se je pričela 1. aprila in se konča 30. junija.

2.) Naročnina Proletarca je tekom kampanje v prej omenjenem roku znižana na \$2.50 za celo leto in \$1.50 za pol leta. Znižanje velja za stare in nove naročnike.

3.) Počakanje Jugoslovanske socialistične zveze. Kampanja v ta namen se je pričela 1. aprila in traja do 31. decembra. Minimalna kvota počakanja je 25 odstotkov, kar pomeni, da mora JSZ ob koncu leta imeti najmanj 25 odstotkov več članov kakor jih ima sedaj.

4.) Zbiranje tiskovnega sklada, ki je določen na vso \$2.500. S pomočjo tega sklada in tisoč novih naročnikov bo Proletarec v stanju pokriti obveznosti tiskarni, ki značajo nad \$2,000, prestati to krizo in si odpomoči, da bo lahko zopet stalno izhajal na 8. straneh.

5.) Klub, ki prvi doseže kvoto v številu novih članov, dobí nagrado, in istotako klub, ki prvi doseže dvojnico kvoto, to je 50 odstotkov povračanja v članstvu.

6.) Določeno je da se v šestih državah, kjer zdaj nima klubov JSZ, toda so v njih večje slovenske naselbine, tekom tega leta ustanovi postojanke naše zveze.

7.) Vsi klubi imajo nalogu, da o tem načrtu razpravljajo na sejah in si izberejo agitacijske odseke.

8.) Apelira se na naročnike v posameznih naselilih, posebno v onih, kjer ni klubov, da se organizirajo med seboj na svojo roko in pomagajo v tej kampanji.

Precitajte članek na tej strani pazno in sodelujte, da se naša kampanja USPEŠNO dovrši.

Delavsko časopisje je potrebno—posebno v krizah. In če bi bilo dovolj močno ter zadostno razširjeno, NE BI BILO TE SLOVITE KRIZE, ker bi se močno delavsko gibanje s svojim časopisjem proti nji s socialno zakonodajo pravočasno zavarovalo.

Agitacijski odbor je določil kvote novih naročnikov po državah na podlagi odstotkov sedanjega števila naročnikov, in istotako je določil kvote v tiskovni fond. Kvote so sledče:

Kvota po državah.		
Novih naročnikov	Tiskovni sklad	
California	5	\$ 14
Colorado	13	30
Illinois	189	487
Indiana	5	11
Kansas	12	30
Minnesota	17	33
Montana	5	14
Michigan	52	159
New York	59	127
New Jersey	2	5
Ohio	286	747
Oklahoma	3	6
Pennsylvania	188	482
Utah	4	11
West Virginia	4	10
Wisconsin	116	297
Wyoming	14	27

Nedvomno bodo agitatorji v mnogih državah storili več kot pa jim nalagajo kvote. V nekaterih bo radi majhnega števila njih naloge lahka, v drugih bo težja, ampak prijeti se moramo dela z odločno vojno, če hočemo uspeti.

Začeno z agitacijo za tisoč novih naročnikov Proletarca je v teknu kampanja za počakanje klubov JSZ. Načrt agitacijskega odbora določa, da mora JSZ ob zaključku tega leta šteti petindvajset odstotkov več dobrih članov, kakor pa jih je imela ob pričetku kampanje 1. aprila 1933. JSZ ima klube v sedmih državah. Agitacijski odbor je določil, da imajo dobiti sledča števila novih članov:

Novih članov	
Illinois	45
Kansas	3

jaki, o katerih odsek smatra, da se lahko naroči na Proletarca. Obiskujeta naj jih, če le mogoče, po dva člana ali članici skupaj, ker je taka agitacija uspešnejša.

2.) V naselbinah, kjer ni klub, naj agitacijsko delo v tem smislu vrše naročniki: V ta namen naj sklicejo sestanki, na katerem se dogovore o agitacijskem delu.

3.) Počakanje Jugoslovanske socialistične zveze. Kampanja v ta namen se je pričela 1. aprila in traja do 31. decembra. Minimalna kvota počakanja je 25 odstotkov, kar pomeni, da mora JSZ ob koncu leta imeti najmanj 25 odstotkov več članov kakor jih ima sedaj.

4.) Zbiranje tiskovnega sklada, ki je določen na vso \$2.500. S pomočjo tega sklada in tisoč novih naročnikov bo Proletarec v stanju pokriti obveznosti tiskarni, ki značajo nad \$2,000, prestati to krizo in si odpomoči, da bo lahko zopet stalno izhajal na 8. straneh.

5.) Vsak klub naj izvoli odsek za pridobivanje novih članov in popoldne se bo vrnil na West Allisu v Wisconsin konferenci zastopnikov društva. Prosvetne matice in klubov JSZ na West Allisu.

John Krebel.

Prijatelj me je opomnil, da bodo v nedeljo "podaljšali" dan s tem, da porinje naprej kazalo za eno uro. Občinstvo naj to upošteva in pride v dvo-rano po novem času (pričetek koncerta ob 3. popoldne). Če nimate še vstopnice, si jo lahko rezervirate telefonično: Rockwell 2864 in si s tem prihranite 25 centov. Vsekakor pa ne zamudite tega koncerta in prvomajske proslave! Pri-peljite tudi svoje prijatelje. Po koncertu bo za pies igral Kochevarjev orkester.—Odbor.

Polom kapitalizma je pospravil ob zasluge 15,000,000 delavcev. Milijone jih tava iz kraja v kraj. Stotisoč jih je izpostavljenih počasnemu umiranju vsled glada. Zaposlenim plačajo sramotno malo, poleg tega pa so še šikanirani od delovodij in pri-ganjani kot vprežna živila, sa-ni ma bo večji profit.

Pod vladom kapitalizma delavstvo kaj boljšega sploh ne more pričakovati. Obljube, ki so nam jih dali, so ostale le na papirju. Ne biš predsednik Hoover, ne sedanji Roosevelt, nam ne moreta koristiti. Pomaga pa si lahko delavski razred sam. Izvod mu nudi združevanje pod socialističnim praporom. In organizirano v socialistični stranki si lahko pribori blagostanje in svobodo.

Na svetnje, prvega maja v S. N. D. na St. Clairju!

John Krebel.

Domača zabava v West Allisu

West Allis, Wis. — Organizacija Slovenski avditorij, ki je bila daje časa neaktivna, obnavlja svoje delo in v ta namen priredi domačo zabavo v soboto 29. aprila v Kraljevi dvorani. Vstopnina je 25c za osebo. Upamo, da nas bodo rojaki posetili in pripomogli, da polagoma izvedemo idejo, radi katere je bila ta organizacija ustanovljena.—Pripravljalni odbor.

V nedeljo 30. aprila je "Savin" koncert!

Chicago, Ill. — Prihodnji Savin koncert v nedeljo popoldne dne 30. aprila se bo razlikoval od preteklih koncertov Save v tem, da bo obenem tudi prvomajska proslava. V izpolnitve tega namena bo na programu živa slika "Živel Prvi maj!" s petjem "Socialistične koračnice" in dva govorja—v angleškem in slovenskem jeziku. V angleščini bo govoril sodrug Maynard C. Krueger, profesor ekonomije na čikaški univerzi in predsednik eksekutivne čikaške socialistične stranke. V slovenskem jeziku bo govoril Frank Zaitz, urednik Proletarca.

"Slava delu" je otvoritvena točka, kateri sledi klasične pesmi "Dobro jutro", "Nazaj v planinski raj" in "Jutranja". So med najlepšimi slovenskimi skladbami.

S spevigo "V gostilni pri Šmentu", ki tvori drugi del, pa bo Sava dala nekaj "za razvedrilo in kratek čas", kot pravi kolega. V prizoru je vpletene 18 pesmic—sentimentalnih, "spasnih", "vročih" in poskočnih. Koncert bo torej za vsakega nekaj in ves program za vse skupaj.

Prvomajska manifestacija v Clevelandu

Socialistična stranka mesta Cleveland bo imela prvomajsko manifestacijo in shod v pondeljek 1. maja ob 7:30 zvečer v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju. Na sprednu bo več govornikov, da je pevski zbor "Zarja", "Workmen's Circle" in "Vojan".

Vstopnina na shod je prostata. Stranka vabi vse zavedeno delavstvo v tem mestu na to proslavo. Udeležite se!

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Ni potrebno, da bi vam tu poudarjal pomen prvega maja, ker se ga vi samo dobro zavedate. Letošnji prvi maj

Praznujte PRVI MAJ na koncertu

"SAVE"

v nedeljo 30. aprila ob 3. pop.

v dvorani ČSPS, 1126 W. 18th St.

Klasične in domače pesmi.—Delavski govor.
ŽIVA SLIKA.—SPEVOPRIZOR "PRI ŠMENTU".

Po končanem sporedu plesna zabava.

Vstopnice 50c v predprodaji, 75c pri blagajni
Igra J. Kočevanje orkester.

"Mladinski list" in drugi pereči problemi S.N.P.J.

JARGO:

MAJSKI GLAS, glas vstajenja, pomlad, mladost! Glas upanja v svetlejšo bodočnost, ki si jo želimo priboriti, če že zase ne, pa vsaj za tiste, ki pridejo za nami! In tako nam misli obstanek na naši mladini. Da bi jo zblizili z našimi—njegor koristnimi—idejami, ji je Prosveta, glasino SNPJ, določila tri strani v svoji sredini številki: ji je ustanovila še pred tem Mladinski list; ji je Proletarec prepustil eno svojih strani. Pa že se dobre ljudje, ki niso zadovoljni, ker ni takih uspehov, ki bi bili že kar očitljivi. Pri vsem tem pa seveda verujemo v razvoj in nosimo na jeziklu mladino. Pri Proletarcu—za trdno upam, da bo razsodnost zmaga. Drugače je pa z Mladinskim listom, temu se občutno majejo tla. Zato mi naj bo dovoljeno, da se poleg drugega z njim pobavim. Zakaj tu—in ne v Prosveti? Imano zato posebne razloge. In saj veste, pred konvenčnimi se oglašajo včasih člani, ki ostala tri leta pridno molče, pa se nam potem vrine misel, da je to osebna reklama.

V naslednjem bom izrazil izključno svoje osebno mnenje in zato tudi ne bom odgovoril na nobeno kritiko te moje razpravice.

V "Prosveti" se že delj časa vrši živahnata razprava o ohranitvi dnevnika. "Mladinski list" je le redkodaj omenjen—izvesni v negativnem smislu. Da ne bo nespazuma, naj takoj pribijem, da niti najmanj ne dvomim, da je bila baš "Prosveta" tista sila, ki je igrala—agitacijsko in kulturno—glavno vlogo pri graditvi največje slovenske bratske organizacije. Skrajno žalostno in stramotno bi bilo "Prosveto" sedaj zapustiti. Napeti je treba vse sile, da se jo ohrani. Toda baš pri tem je treba veliko previdnosti. Ali je pravilno, da se članstvu naloži višje breme z višanjem asesmenta in se mu s tem usili nekaj, kar mnogi ne zmorejo? Tak korak bi pomenil občutno škodo jednoti. Izvolute pogledati angleške strani v "Prosveti"—mladina že svari, da bodo pustili jednoto, če se ji zviša asesment in se ji v nadomestilo da list, ki ga ne zna čitati. Ali jin moremo zameriti? Nikakor ne. Sami smo krv! Zakaj nismo prej mislili, da bi si ohranili mladino? Ob ustanovitvi SNPJ se je mislilo na mladinski oddelki, prezira se je pa jezikovna vez, ki bi se spajala mladino z jednoto, kot jo po gola polica. S tem, da damo že odrasli mladini sedaj šele slovenski list, je ne bomo obdržali. In kaj je važeje: obdržati članstvo ali dnevnik? Odgovor je seveda evidenten. Če zgubimo članstvo in jednoto, pa kajpada i dnevnik.

Vprašanje dnevnika ni vprašanje sentimentalnosti. To je vprašanje bodočnosti, predvsem gospodarsko vprašanje. Člani so prišli v jednoto v prvi vrsti radi zavarovanja, ki ga nudi, in šele v drugi vrsti—kateri so—radi črtva. Kdo hoča dnevnik, si ga bo naročil. Vsak član, ki lahko plača, bi moral biti naročnik—to bi moral smatrati za svojo moralno dolžnost. Ali se naj sedaj ponizamo na kričave velemestne časopise, ki tudi nudijo zavarovalne police po \$1 ali \$1.25 letne premije za \$1000 zavarovalnine v slučaju nesreče—toda pod izrenim pogojem, da si naročnik? Njim služi torej zavarovalna polica za dobivanje naročnikov. Mi smo začeli z druge strani—glasilo je bilo ustanovljeno, da se dobri člani v jednoto.

Dnevnik je odslužil svojo agitatorično nalogu; poudariti je treba, da je to nalogu sijajno vršil. Stari naseljeni so po redčju dimljal hitreje, novega dotočka ni. Tu je torej agitacija skoro zaključena. Namreč agitacija za bratrske organizacije. Veličko polje pa je še odprto za politično agitacijo, pa je v tovrstno neobhodno potrebno ohraniti "Proletarca".

Jednota je—četudi, žal, zelo pozno—posebej pomisnila na svojo bodočnost s tem, da je ustanovila "Mladinski list". Kot prva mladinska revija med ameriškimi Slovenci se je sijajno razvila, tako da se danes lahko kosa s starokraskimi mladinskimi listi, aki jih celo ne prekaša. Z izvirnimi prispevki v obeh jezikih igra danes veliko vlogo v vsaki hiši, kjer imajo otroke včlanjanje v jednoti, da, tudi v hišah, v katere ne prihaja dnevnik "Prosveta". Kar izvole pogledati okoli sebe—ako ni pri vas otrok, jih je pa pri bližnjem rojaku.

In poglejte čudo! Nobene zgue ne dela "Mladinski list," nobene krize ne čuti. V mladinskem skladu je dovolj dohodkov, da se je celo v teh kritičnih časih lahko opustilo dvomeseci asesment. Povsed, kjer so slovenski otroci, ki so—kot radi ponavljamo, četudi tega z dejaniji ne počakemo—naši bodočnosti, je prijavljeno in dejansko najboljša vez med mladimi člani in jednoto. Priznan je kot prvovrstna mladinska revija tako tu kot v starem kraju. Sotrudniki, če se ne motim, delajo brezplačno(!). In vkljub vsemu temu, kaj odmeva iz večine dopisov, ki razpravljajo o dnevniku? "Ukinimo "Mladinski list"!"

V teh letih počasnega propaganja kapitalizma se je v ljudeh naselila nekakšna nestrnost in nerazodnost. Tudi članov jednote. Financirji, katerini je nedavno G. B. Shaw zabilis v brk, da so 95-odstotni bedaki, vsa ta leta poskušajo vse mogoče načine, kako bi mrho prosperiteti spravili pokoncu. Njih najboljša poteza je, zniževanje plač. Pokazali so, da so povsem slepi—nikakor jim ne gre v glavo, da ako se zasluzek na splošno zniža, s tem znižana kupna moč, in tako seveda nastane zaostoj v trgovini, zapiranje tovaren in nove mnogočtev brezposelnih. Zvezna vlada je v svoji nestrnosti, da balanca proračuna, naložila breme—vladini uslužbenec in veteranom, četudi jim, recimo, pošta kot tako na delu zgue, kajti tisti milijoni letne pričinkanja so v resnicu subvencije ladijskim in zrakoplovnim družbam.

Jednotin uslužbenec in gl. odbornikom so že bile znižane plače—prostovoljno, kajpada. Ampak v upravnem skladu, iz katerega prihaja plače, še ni nikakoga primanjkljaja. Sedaj udarimo še enkrat—kajpada zopet tja, kjer ni nikakih neprilik: ustavimo "Mladinski list". Četudi ne dela zgue, potepajmo ga. Neverjetna logika, in v normalnih razmerah bi se na takih priporočila nihče ne oziral, toda sedanje težke razmere so nam vzele vso razsodnost, vse pogled v bodočnost. In tako se bo najbrže res zgodilo, da bo konvencija kopakala našo najvažejočo ustanovo in si s tem sama zadalca če ne smrten po vsaj hud udarec, ki ga bo kaj kmalu čutila.

O, seveda, mladini se bi v nadomestilo dalo stran ali dve na mesec v dnevniku. Toda kolikoga pomena ima tako med drugim gradivom pomešana stran, za otroke, si lahko sami predstavljate. Mladini se je "Mladinski list" pripriljubil zato, ker je izrecno njej namenjen in je njen ves, kolikor ga je.

Svoja izvajanja hočem opreti na številke, kiti bodo podala jasnejšo sliko kot vse moje dokazovanje. Ob zadnjem uradnem ljudskem štetju so našteli v Združenih državah Jugoslovan:

moških	131,351
Priseljencev ženskih	80,065
Skupaj	211,416
Tu rojenih moških	131,318
ženskih	126,661
Skupaj	257,970
Vse skupaj	469,395

"PROLETARCU"

boste storili veliko uslugo, če mu skozi to krizo pomagate s tem, da naročnino če le mogoče točno obnavljate in da mu pridobite novih naročnikov.

Tudi prispevki v tiskovni fond so mu zdaj neobhodno potrebni.

To številke—četudi najbrž niso povsem točne, vendar točnejših nimamo—dokazujejo, da so priseljeni Jugoslovani že v manjšini. V odstotkih je razmerje 45 priseljenih proti 55 tu rojenim. Odslej naprej bo kajpada razmerje vedno rastlo v prilogu tu rojenim, kajti novi priseljeni ne nadomestijo niti onih, ki se vrnejo v domovino, dočim se vrste pionirjev naglo manjšajo. Bodočnost je torej v rokah tu rojene mladine.

Namenoma sem navedel tudi delitev po spolu, ker je zanimiva: med priseljenimi je 62 odstotkov moških in 38 ženskih, dočim je razmerje med tu rojenimi skor enako: 51 moških proti 49 odstotkom žensk. Priseljeni so prihajali največ v mladih letih za kruhom in da ubežijo avstrijskim kasarnam. In maršikater zakonev imata svojo družico onstran luže.

Boljšemu pregledu bo služilo tudi nekaj podatkov glede razmerja med mladinskim in odraslim oddelkom.

V drugi polovici leta 1932 se je članstvo spremeno:

Novoprstolpi	Črtani in	Stanje 31. dec.
Odrasli	Umrlji Odstopli Skupno znižanje	1932
188 (51)	202 (94) 2218 (82) 2232 (87)	32,797 (68)
12 (6)	503 (18) 337 (13)	15,498 (32)
Skupaj	214 2721 2569	48,295

V oklepajih sem navel delitev po spolu, ker je izkazalo, da je izkazalo v odstotkih. Tu niso uključeni pasivni člani, ki jih je bilo koncem leta v odraslem 7271 in v mladinskem oddelku 506, skupaj 7.777.

Gornje številke so tako zanimive, kajti počakajo, da je imel mladinski oddelek tekmo po leta skoro skoraj novih članov kot odrasli, četudi tvori komaj eno tretjino celotnega članstva. Ali nam mogoče to kaže pravega izhoda: pridobivajmo mladino in potem si jo skušajmo ohraniti. S tem, da je odvzemamo njen "Mladinski list," vrzemo proč edini pravi magnet.

Pa se nekaj števil: V drugi polovici leta 1932:

Mladinski oddelek	Odrasli oddelek
Vsi dohodki	\$26,527
Izplačane smrtnine	3,215 (12%) 135,006 (47%)
Mladinski list	2,928 (11%) Prosvera 23,718 (8%)
Upravn stroški	5,071 (19%) 45,809 (16%)

Upravn stroški mladinskega oddelka seveda niso resnični, pač pa je toliko dejansko ostalo v upravnem skladu, brez ozira na dejstvo, da so brez dvoma resnični stroški znatno manjši.

Da na kratko ponovimo glavna dejstva: v mladinskem oddelku je vse v najlepšem redu. Od dohodkov se arbitrijno nakaže upravnemu skladu gotova vsota. Ako se izvede zavarovalni načrt in zadavi "Mladinski list," bo šel iz tega skladu, v katerega plačujejo redni asesment člani, ki imajo otroke učlanjenje, denar, ki se sedaj porabi za "Mladinski list," izključno za "Prosvero".

Od časa do časa kdo pojasni, da je nepostavno krpanje enih skladov iz drugih. In če se člani, ki plačujejo v mladinski oddelku, uprejo, da ne dovolijo, da bi se njih asesment porabljal v druge namene, bo njih stališče brez dvoma odobril zavarovalniški komisar. Če se odpravi "Mladinski list" in obenem zviša asesment radi dnevnika, bodo oni, ki že sedaj s težavo plačujejo svoj v svojih otrokov asesment, dvakrat udarjeni. Plačali bodo zase višji asesment in del asesmenta za njih otroke bo šel drugam, kajti prikrašnji bodo, ker ne bo več "Mladinskega lista". Ce bi bil posebno kričav brat, bi lahko sedaj tukaj pisal o nebratstvu.

Sicer pa se sedaj nekakšno denarja pronica iz mladinskega oddelka v sklad dnevnika. Na škodo sotrudnikov! Da se razumemo: listi, kajti "Proletarec," morajo imeti požrtvovalne sotrudnike, ki po najboljši moči pomagajo v skladu s tem, da bodo na gmočno stran. Toda pri listih, ki imajo zadostne dohodke, je tako postopanje neumestno.

Kajpada, "Prosvera" in "Mladinski list" sta jednotini publikaciji in je torej vseeno, kam gre denar. To je svojevrstna logika in je škoda papirja, pobjaviti take trdite. Dejstvo je, da je le v mladini bodočnost—nerad ponavljamo to frazo, toda ja verujem vanjo—in naša dolžnost je slediti v bodočnosti, ne samo, kako bomo pririnili do konca leta. In radi bodočnosti jednoti, da ne motim, delajo brezplačno(!). In vkljub vsemu temu, kaj odmeva iz večine dopisov, ki razpravljajo o dnevniku? "Ukinimo "Mladinski list"!"

In poglejte čudo! Nobene zgue ne dela "Mladinski list," nobene krize ne čuti. V mladinskem skladu je dovolj dohodkov, da se je celo v teh kritičnih časih lahko opustilo dvomeseci asesment. Povsed, kjer so slovenski otroci, ki so—kot radi ponavljamo, četudi tega z dejaniji ne počakemo—naši bodočnosti, je prijavljeno in dejansko najboljša vez med mladimi člani in jednoto. Priznan je kot prvovrstna mladinska revija tako tu kot v starem kraju. Sotrudniki, če se ne motim, delajo brezplačno(!). In vkljub vsemu temu, kaj odmeva iz večine dopisov, ki razpravljajo o dnevniku? "Ukinimo "Mladinski list"!"

In poglejte čudo! Nobene zgue ne dela "Mladinski list," nobene krize ne čuti. V mladinskem skladu je dovolj dohodkov, da se je celo v teh kritičnih časih lahko opustilo dvomeseci asesment. Povsed, kjer so slovenski otroci, ki so—kot radi ponavljamo, četudi tega z dejaniji ne počakemo—naši bodočnosti, je prijavljeno in dejansko najboljša vez med mladimi člani in jednoto. Priznan je kot prvovrstna mladinska revija tako tu kot v starem kraju. Sotrudniki, če se ne motim, delajo brezplačno(!). In vkljub vsemu temu, kaj odmeva iz večine dopisov, ki razpravljajo o dnevniku? "Ukinimo "Mladinski list"!"

In poglejte čudo! Nobene zgue ne dela "Mladinski list," nobene krize ne čuti. V mladinskem skladu je dovolj dohodkov, da se je celo v teh kritičnih časih lahko opustilo dvomeseci asesment. Povsed, kjer so slovenski otroci, ki so—kot radi ponavljamo, četudi tega z dejaniji ne počakemo—naši bodočnosti, je prijavljeno in dejansko najboljša vez med mladimi člani in jednoto. Priznan je kot prvovrstna mladinska revija tako tu kot v starem kraju. Sotrudniki, če se ne motim, delajo brezplačno(!). In vkljub vsemu temu, kaj odmeva iz večine dopisov, ki razpravljajo o dnevniku? "Ukinimo "Mladinski list"!"

In poglejte čudo! Nobene zgue ne dela "Mladinski list," nobene krize ne čuti. V mladinskem skladu je dovolj dohodkov, da se je celo v teh kritičnih časih lahko opustilo dvomeseci asesment. Povsed, kjer so slovenski otroci, ki so—kot radi ponavljamo, četudi tega z dejaniji ne počakemo—naši bodočnosti, je prijav

PROLETAREC

List za intereso delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Država,

Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zvezde
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$8.00;
za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.
Inosemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopi in oglasi morajo biti v našem uradu nad-
pozneje do pondeljka popoldne za pribloitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager ... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$8.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00. Foreign Countries, One Year
\$8.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2650 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2564.

546

Vzroki znižanja kupne moči

Ameriški bizniški svet stalno jamra o katastrofah padcu kupne moči. Krv pa je tega sam. Delavstvu je silovito skrčil plače, kar pomeni milijarde na leto manj zaslužka—in s tem milijarde manj za nakup potrebskih.

V propadlih bankah je pet milijard ljudskih prihankov. Če bi jih ljudje mogli dvigniti, bi si nakupili kar potrebujejo, tako pa so prisiljeni živeti v pritrivanju in pomankanju tudi tisti, ki imajo denar—v "zamrlzih" bankah.

Zvezna vlada je pod Rooseveltom znižala plače federalnim delavcem in druge izdatde v vsoti ene milijarde dolarjev. Torej spet toliko manj kupne moči med ljudstvom. Okrog milijardo dolarjev manj imajo v svojih proračunih tudi posamezne države. Vse to znači zmanjšanje kupne moči skupno z okrajnimi plačami in odvzemom zaslužka ostromi armadi brezposelnih nad dvajset milijard dolarjev. Naravno, da je v takih razmerah blagostanje množič onemogočeno. Namesto, da se bi kriza manjala, postaja večja.

Pahnjeni v smrt

Beda je pahnila v smrt v času sedanje križe tisoče ljudi. Večinoma jih davi polagoma. Nekatere vrže v obup, ki se konča v samomoru. Dan za dan primašajo dnevniki kratke novice z drobnim tiskom: "Ta in ta, star 58 let stanujot tu in tu, si je končal življenje s strehom." Za vzrok navedo potrto vsled dolgotrajne brezposelnosti. Eni si pomagajo v smrt s plinom, mnogi s skokom v vodo in na razne načine. Njih starost je različna, samo beda je pri vseh enaka, in pa obup, ker ni prav nikakega izgleda, da še dobe zaslužek. Marsikdo, ki je umrl na ta način, je imel dovolj prihankov za par let brezposelnosti, toda jih je morda požrila prapadla banka, ali pa kompanije, ki so jim prodale "zlate bonde", delnice, stavbišča ali karže. Ves sistem se maščuje nad temi žrtvami in nobena oblast se resno ne briga zanje. Zato je povsem naravno, čemu jih listi tako na ratko omenjajo.

Vojna proti židom

Boj nemškega fašizma proti židovstvu je bil in je samo slepilo, katero naj bi prebivalce uverilo, da so gorja in krize v Nemčiji krivi židje, ker pomagajo in služijo notranjim in zunanjim sovražnikom rajha, zraven pa so si prilastili tisoče dobrih služb. Odvezeli so jim torej službe in jih dal po vzgledu ameriških demokratov in republikanov zaslужnim pristašem svoje stranke, odslovljeni židje pa naj si pomagajo kakor vedo in znajo—kar v sedanjem položaju zanje ni lahka naloga. Krize pa to izmenjanje služb v Nemčiji ne bo odpravilo, kakor je ni v Zed. državah.

Imejmo neomahljivo vero v svojo deželo

Patriotični govoriki svare ljudstvo, naj nikar ne izgubi vero v svojo veliko deželo, ki je premagala dozdaj še vsakega sovražnika in vsako krizo. Taki govorji se glase lepo za uše onih, ki so siti in razen patriotične šole nimajo nikake druge naobrazbe. Ampak kako naj ima neomahljivo vero v svojo deželo trinajst milijonov brezposelnih? Dežela ravna z njimi kot z berači in nebodnjih treba. Mnogi stradajo kruha. Veliko jih je brez doma. Kaj jih naj torej koristi za upanje in vera v svojo deželo? Če zatevaji kruha preglasno, poslje njihova dežela nadnje vojake in kozake.

Optimizma primankuje

Odpraviti depresijo je prav enostavna reč, pravijo ekonomi, ki pišejo za ljudstvo v metropolitanskih dnevnikih. Ljudstvo naj se navda z optimizmom, začne naj zapravljati, in panike bo konec.

Smehlajte se, imejte trdno zaupanje, pa se vrnejo boljši časi. (Hearst in Schwab.)

Rozina za Proletarca Felix Rozina.

Ameriški farmer se pripravlja, da branj sadove svojega truda.

PREROJENJE

Frank S. Tauchan.

ZOPEL so se sestali aktivni mednarodni sodruži, ki so imeli namen: pregledati dosedanja dela in oceniti uspehe, ter na podlagi doganjnega začrtati pot za bodoče delovanje. Zbral se je skupaj krožek mislecev, ki so v zasebnem preliminarjem sestanku izmenjali svoja mnenja o vseh važnejših problemih, katere se imata reševati na mednarodnem zborovanju. Bili so iz različnih dočel; kljub temu jih je navdajala sorodna misel, namreč, da je največji vzrok do sedanjih neuspehov—delavska nesolidarnost.

Razcepijeno delavstvo je bilo skozi vso zgodovino, in je še danes, žoga v rokah kapitalističnih mogotcev in narodnih političnih šarljanov, ki pritisajo delavstvo ob tla, da presega že vse meje—in celo nadaljuje v izčemanju in stradanju vse dobe modernega in starodavnega suženjstva. Misel za konsolidacijo sorodnih političnih strank delavstva vsega sveta je pričela prevladovati med mislečimi in iskrenimi ljudmi.

Pričeli so se tudi zavedati, da je nesolidarnost delavstva krivo največ demagoško vodstvo v pocepljenih političnih in strokovnih organizacijah, in da bo treba temu napraviti konec, če nočemo ponavljati starej napak in ostati pri starem. Voditelji, ki so za bratomorno bojevanje v svojih vrstah, morajo zleteti s svojim pozicijem!

Prejepoma s sličnimi idejami, je mala družba pričela razpravo:

"Pustimo stare reči tam kjer so," pravi Slovence. "Dovolj so bridek in polne razočaranj. Upoštujmo jih le v toliko, v kolikor nam koristijo kot žalostna zgodovinska dejstva za previdnost v bodoče. Mi smo predolg blidili v nesmiselnih medsebojnih bojih in antagonističnih taktikah, kar nas drži na mestu—v največ slučajih pa celo vodi navzdol in končno uničenje vseh delavskih frakcij neizogibno sledi. Naša naloga je, da ustavimo edinstveno delavsko stranko."

"Pravilno!" vzlikne Nemec. "Za potrdilo tega lahko enostavno pogledate našo državo. Mi, norei, smo se lasali med seboj v dveh strankah, ter tako omogočili narodnim šovinistom priti do vladne moči, da nas zdaj internirajo kot smo v zadnji vojni internirali vojne vjetnike. To presega vse meje politične poštenosti, in upam, da nas bo doobra izučilo, kako se ima delavstvo organizirati v bodoče."

"Bravo!" pritrdi Italjan. "Lepa doba je pretekla, ko smo se mi naši solnčni domovini prav tako praskali med seboj za kontrolo; medtem pa so fašisti enostavno pometli z nami, ter nas v naslednjih letih skoraj iztrebili iz političnega življenja. Da smo bili pametni, bi bila danes Italija socialistična republika, in delavstvo bi vživilo ekonomsko pravico in politično svobodo.

"Se boljše bi bilo, da se ti

let. Da bi so to razbičano ljudstvo predramilo in bi se politično edinstveno organiziralo ter pometlo s temi zakletimi razmerami, o tem še ni nobenega znamenja. Še mi, teh par odstotkov, kar nas je dostopnilo tem idejam, še mi se med seboj lasamo v pol dučata razvojenih skupinah, ter smatramo vsak svojo za najčistejšo in najpravilnejšo delavsko stranko, ki bo odrešila vse; dočim so vse druge, dasi ravno prisegajo na Marksuv nauk, zavajajoči za delavsko moč... Ali ni to žalostno? Ko bi imeli skupno stranko, bi veliko lažje v njo pridebili ostale mladčene, in delavška stranka bi brez dvoma v bližnji bodočnosti postala velika sila na političnem in gospodarskem polju. Organizatorji bi imeli veliko lažje delo, in pa človek bi imel prijatelje in srodruge kamorkoli bi prišel. Po mojem mnenju je samo v združenju moč; vse drugo je potrata energije, ki nas prav nikam ne privede. Kapitalizem je vesel teh razklopov; posebno še, ker se delavstvo med seboj prepira in tepe, namesto da bi nastopilo s svojimi združenimi močmi proti skupnemu in resničnemu sovražniku—privatnemu kapitalizmu. Predno pa dosežemo to, bo treba precej čistiti v glavah!"

Diskuzije so se udeležili še drugi, in razgovor je trajal več ur. Splošno mnenje je prevladalo, da je povsod po svetu med delavstvom še preveč zmešnjave, kar je posledica premajhne delavške izobrazbe v delavskih vrstah. Samo poglejmo, kako so se dvigajeni fašistične diktature na razvalinah med seboj se pričajočih delavskih političnih strank v Italiji in Nemčiji. Da je bilo delavstvo pravilno poučeno in složno, bi tega nikdar ne bilo. V obeh teh dveh državah se je delavstvo cepilo skozi več let, ter tako omogočilo par demagogom, da so se povzpeli na krmilo. Presleplili so ljudstvo s sladkimi besedami in praznimi obljuhami, kako bodo rešili državo in narod. Zdaj pa vse delavstvo trpi posledice.

Ali nas bo to kaj izučilo? Ali se nam bo vendar že posvetilo, da je le v slogi moč, ki roditi uspeh? Se li bomo zedinili in v bodoče skupno nastopili? To bi bila v resnici edina in resnično uspešna pot preko perečih delavskih problemov v doseg do začeljencih ciljev.

In mirno bi plavala naša barka enakopravnosti, zadovoljstva, miru in resnične bratstva, kot ga imamo baš zadnjih par ske sprave...

TRUD ZA ZLATO

Dasi je zdaj ameriška vlada tudi uradno priznala, da dolar nič več ne temelji na takovem zlatem standardu, se ljudje mučijo s pridobivanjem zlate kovine naprej kar poprej. Tudi Anglija, ki je v pomenu mednarodne trgovine in finančne najvažnejša dejavnost na svetu, nima več zlatega standarda, ampak njen denar je valj temu denar. V tem polnem kapitalizma se je namreč izkazalo, da je treba za trdnost denarja več kot zlatih rezerv. Tisoč in tisoč delavcev se je mučilo skozi stoletja pri iskanju zlate. Šli so v puščave, v gorovje, v tropične in polarme kraje ter umirali za rumeno kovino. In v svetovnem prometu je bil coklin vlažek denarja. Zdaj pa so zlat standard odprije dve najmočnejši in najboljši dejavnosti na svetu in poleg njiju tudi veliko drugih. Pač čuden svet, ki hči sreča in utebi v zlatu. Na sliki so rudarji bliži Virginia City v Nevadi, ki kopljajo zlato rudo. Vsi zlati rudarji obratujejo.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje).

"Delavskih organizacij v pravem pomenu besede ni bilo. Edino rokodelci so imeli svoje "Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov", ki pa je bilo omejeno le na izčuden rokodelce. Poleg teh pa so ustanovili tudi sami rokodelci svoj "Arbeiter-Bildungsverein", ki je plaval v socialistični in nemški vodi in se ni mogel povzeti do resne delavške organizacije.

Prišlo je leta 1894. To leta je postal pokojni dr. Krek v Ljubljani stolni kaplan. Mlad duhovnik, prešnjen pravega apostolskega krščanstva in globoke socijalne obrabze. V javnosti in osobito med delavstvom ni bil poznan. In vendar je božja predvidnost izbrala tega moža, da je pokazal delavstvu in celemu delavnemu slovenskemu rodu prav do socialnega napredka in svoboje.

Bilo je meseca junija 1. 1894., ko je na Vidovo nedeljo delavstvo ljubljanske prednike priredilo skupno romanje na Smarni gori. Tu je dr. Krek sprožil misel, naj se ustanovi delavsko društvo. Seme je padlo na plodovita tla. Se isti teden se je sešlo v Krekovem stanovanju v stolnem župnišču kakih 70 delavcev iz raznih podjetij, ki so sklenili ustanoviti "Slovensko katoliško delavsko društvo". V odboru za sestavo pravil in priprav za ustanovitev sta bila poleg dr. Kreka izbrana Fran Urbančič in moja malenkost.

Stiri tedne potem, v nedeljo 22. julija, je bil ustanovni občni zbor v dvorani društva rokodelskih pomočnikov, katerega je v imenu pripravljajnega odbora otvoril ob navzočnosti nabito polne dvorane delavstva in dr. Krek avtor tega članka, takrat pažnik v predilnicu. Na tem zborovanju je dr. Krek prvič stopil pred zbrano slovensko delavstvo in v ogrevitih besedah razložil potrebo dobre krščanske delavške organizacije za povzdrogo stanovskogospodarskih in kulturnih razmer delavstva. Izvoljen je bil prvi odbor novoustanovljenega delavskega političnega društva. Kot predsednik je bil izbran Ivan Trtnik, podpredsednik Fran Urbančič, blagajnik Ivan Rakovec, kot zapisnikar pa jaz.

Društvo je pričelo takoj krepko delovati. Tedanjo "Katoliška družba" mu je bila v svojih prostorih na Starem trgu v Ahačevi hiši prvi "kvartir". Vsako nedeljo zvečer se je vršil društven shod, vedno v nabito polnem prostoru. Blagajnik Rakovec je imel polne roke dela. Uredil je društveno pisarniško poslovanje, vpisoval nove člane in sprejemal denar, izplačeval podpore in pomagal pri vsem poslovanju. Ivan Rakovec je napravil tudi načrt društvene štamplje — sklenjeni roki s križem. Društvo je v tem mesečem šteло nad 800 članov.

Delovanje društva pa ni ostalo omejeno na Ljubljano. Temveč se je razširilo po vsej Kranjski in je posredno prešlo tudi na Stajersko in Koroško. Pričela so se ustanavljati razne krščanske delavške društva po industrijskih krajih, v Idriji, D. M. v Polju, na Jesenicah, v Preski, Tržiču, Žalcu, Zagorju itd. Ideja krščanskosocijalne organizacije se je zanesla kmalu tudi na Goriško in v Trst, kjer je to organizacijo vso vnero širil dr. Josip Pavlica.

(Konec prihodnjic.)

Kaj je v resnici častna, in kaj nečastna penzija?

Kapitalistična propaganda zatrjuje, da bi bila starostna pokojnina za delavce nečastna, še veliko bolj ponizevalna pa bi bila zavarovalnina. Ameriški delavec ima samponos, zato ga ne smemo degraditi na stopnjo člena ubožnice, pravijo nasprotniki socialnega zavarovanja.

Na drugi strani pa so deležni visokih pokojnin federalnih uradnikov in tudi odbornikov korporacij, četudi so v aktivni službi prejemali plačo, ki je znašala od \$100,000 in z bonusom do milijon dolarjev na leto. Čemu naj bo penzija častna za ljudi s toliko plačo, in nečastna za delavce, katerim so plačevali komaj toliko, da je bilo za sproti?

Samuelu Insulmu so določili \$18,000 na leto penzije, dasi bi bilo bolj pravicho, ako bi ga pridržali v tej deželi, ga primorali, da bi vrnji vso svojo imovino ogoljufanim delničarjem in ga vrhutega kaznovali, kakor kaznujejo one, ki poneverijo male vsote.

Diktature so znak šibkosti

Vlada, ki se zateče k diktaturi, terorju in brutalnemu preganjanju opozicije, s tem ne priznava nič drugega kot svojo šibkost. Ako bi res imela toliko zaslonje med ljudstvom kot zatrjuje, bi ji diktatorske metode ne bile potrebne. Tako pa ubija, zapira in z

Adam Milković:

Smola kapitalista Mejača

(Nadaljevanje.)

Peter Mejač se je obrnil, gledal nekaj časa vanjo, potem pa rekel: "Nič."

Sel je. Spodaj je slišal, da je Silva zajokala... Med potjo je segel v hlačni žep in potegnil iz njega — pismo. Mečkal ga je med prsti in nerazumljivo mrmljal. Potem je rekel: "Slutil sem in vedno sem se bal te nesreče. Ampak saj ne morem verovati, saj ne morem. In kar dvoje takih novic! Dvoje! In to v enem samem pismu — v enem samem dnevu!"

Obstal je in čital:

Iznova se vam möril zahvaliti, da ste mi tedaj pomagali odkriti lo-povščine mojega moža. Povrhu vsega sem sedaj doznaš strašno novice, ki bo gotovo zanimala tudi vasda je namreč Suzanemu otroku, zradi katerega se mi telci toliko sitnosti na sodišču — oče... moj mož!!! To je ispodovala Suzana Poženelova sedaj v zaporu... Srašno sem razburjerja. Taka sramota — taka nesreča! In še tako predanstnost — posmislite, da so takrat k porodu poklicani — mene! Moj Bog!

In kako kaj v vsemi? In vaša gospa soproga? Menda se sedaj že pravljivata na svečan dogodek v hiši! Da bi le po sreči šlo. No, mislim, da gospa ne bo imela prehudega poroda.

S spoštovanjem Vam hvaležna
Berta Petelin.

Take grozne, take neverjetne novice! Peter Mejač je stiskal pesti. Zato se je ta prokleti Petelin tako vmešaval takrat na sodišču! Podlez! A kaj vse to! Le kako to da piše tu o porodu... Zakaj ni tega že preje povedala? In ali je sploh v teh razmerah, kot sta s Silvo živelja, mogoče — da bi Silva rodila? Pa ne, da se mu je izneverila?

"Moj Bog!" je rekel.

Potem je vso pot strmel v tla in premišljeval samo o tem. To so bile strašne misli, in Peter Mejač bi najraje znorel. Tak je tavjal po ulicah, režal se je ljudem v obraz in se pačil. Potem je obstal, strmel v tla in si grizel ustnice. Ali naj se loči od Silve?

Strašen boj je bil v njem.

Tudi Silvi je bilo težko. In gospodu Petelinu, ki ga je bila Berta končno le iztaknila, sicer šele čez teden dni, a ga je dejansko napadla sredi mesta — tudi njemu ni bilo dobro, pa gospa Berta sama je bila žalostna in teta Jana je bila vsem potrta in Suzana je v zaporu vzdihovala... Da, da, vsem je bilo hudo, vsem. Pa bo že bolje.

O ta Silva! Še vedno ima upanje, da se opere. Zvezčer je rekla: "Kako sem vesela! Ali misliš, da bom res rodila?"

"Silva!" je rekel Peter Mejač in ves zmeden je bil.

"No, samo da ni hujšega! Premišljevala sem že, kaj će sem vodenična. Kaj bi se ti nič ne smrila?" Objela ga je. "Ti poredne! Pa praviš, da tisto noč ni bilo nič! Vidiš, slutila sem, da to ne more biti samo od debelih kure. Kaj le bo — kaj misliš?"

"Nič. Mislim še vedno, da ne bo nič," se je malce potolatal Mejač. "Saj ne more biti! Pomota je, pomota! Ce bi pa kaj bilo — se ločim. Tako!"

"Kaj ti bi se ločil? Tako? Taka je bila tvoja ljubezen? Tu se mučim, da ti rodim otroka, ti pa..."

"Kaj?" je dejal on. "Ti da bi rodila otroka?"

"Kaj pa? Simpanza?"

Stopil je proti sobi in s počasnim obrazom rekel: "Kaj res hočete, da znorm?"

Predavanje v Chicagu

Chicago, Ill. — V petek 28. aprila bo v spodnji dvorani SNPJ predaval po seji klubu št. 1 s. Joško Ovenc o razvoju človeške miselnosti. Seja se prične ob 7:30 zvezčer. Vstopna predavanje imajo tudi nečlani. Vstopnina prostata.

Na tej seji bo razdeljen načrnikom tudi "Majski glas".

"Peter!"

"Nič! Jaz sem bil vendar v vojni ranjen — ti pa po vsej sihi hočeš rodit? Ne, ne, ne... Otepjal je z rokami. "Nič ne bo, nič, nič, nič..."

"Bo, bo!" je pritrjevala z glavo ona in se ga hotela iznova okleniti. Tedaj pa je pričel Peter Mejač skakati kakor otrok. Menda se mu je hipoma zmračil um, tako je vsaj trdil: "Blaznim, blaznim... Kje so moji tisočaki, kje je American banka, kje tovarna... kje tista nearečna ponev... tralala, tralala..." Pričel je peti in plesati, tako pač dela same novec.

Silva je zbežala na ulico. V stanovanje so udrli drugi ljudje — in ko se je čez kako uro Peter Mejač docela umiril in je stopila k njemu Silva, je rekel s tihim, komaj slišnim glasom: "Silva, kaj se godi med nama?"

Potem se je vrzel k njej in zajokal kakor otrok... Ko sta ostala sama in je legel Peter Mejač v posteljo, se je Silva zakopala v blazino in premišljevala. Ali ga res ne bo mogla prepričati, da je otrok njegov? Kaj ni nobenega izhoda več? Kakšen bo konec?

9. Koniec.

Po treh mesecih...

Peter Mejač se je bil trdno odločil, da se loči, sodnijsko seveda. Ali pa naj mu prineseo jasen dokaz, da je otrok njegov. Bomo videli! je rekel sam pri sebi na dan razprave in mirno stopil v dvorano. Tu je doktor Berce je bil tam. Kajpada je bila razprava tajna. Sodišče je imelo težko nalogu — ali Petru Mejaču dokazati, da je otrok v resnicnjegov — ali pa se izjaviti za upravičeno ločitev. Pripravniti moramo, da je bil otrok čist podoben njemu! Popolnoma! Oči, nos, usta, čelo — skratka vse — on pa še vedno trdi, da otrok ni in ne more biti njegov. Čudno res, kajne — da je otrok čisto Mejačev; kake lo te? Silva je sama ugibala — potem je uganila — Namreč, med nami rečeno — Stefan Ivanovič je bil vendar Mejačev sorodnik, pravi bratanc! V krvnem sorodstvu je bil z njim! No, Silva ima vsekakor srečo, veliko srečo...

Zmenšjava je tako res velika, vsaj v Peter Mejačevi glavi; zakaj tudi on mora priznati, da je otrok kljub vsemu podoben njemu. Silva je postala zadnji čas zelo odločna, saj je bila lahko!

"Hm, je že moralno kako biti?" je rekel hladnokrvno sodnik. "Saj sem ga bila že davno opozorila na neko noč!" Ampak Peter Mejač se je branil na vse načine, tako je med drugim n. pr. rekel:

"Prosim lepo, tu je zdravniško izpričevalo vendar! Če so zdravniki postali bedaki in če njim ne morete verovati — evo, tu imate mene samega! Vojni invalid sem, žalibog. Sveda težko mi je, da moram zadnji čas tolkrat s svojo nesrečo v javnost... Ampak saj moram, sami me silite v to. Zagovornik pa ga je vprašal, če je tudi na očeh impotenten. Čemu?"

"Ker ne vidite, da je otrok vaš," se je zadrl vanj sam njegov odvetnik in je postal ves rdeč. Menda je zadevala že njega samega spravila v nemir. "Popolnoma vaš je. Evo: oči, nos, usta, čelo."

Peter Mejač je po teh besedah zapičil oči v svojega odvetnika in mu polglasno rekel: "Oprostite, vi nastopate tu proti meni!"

"Nikakor," je rekel odvetnik, "sem za pravijo rešitev." Potem se je obrnil proti vsem: "Oprostite, danes ne govorim le kot odvetnik, ampak kot človek, samo kot človek, ki mu ni do zasluga. Vidim namreč da je moj klijent v veliki zmožti — in če bi tudi jaz trdil nekaj kar trditi ne morem, bi me

Rooseveltova armada za pogozdevanje ite je že več tisoč mož. Vsega skupaj jih mislijo najeti okrog četr milijona. Najprvo jih podijojo v vojaške tabore, kjer jih poučijo o

disciplini in o nalogah pri delu. Tudi televaditi morajo, kakor vojaki. Slika na vrhu prikazuje pri fizičnem vežbanju, spodaj na levu pri vpisovanju in na desni pri obedu.

je, listje pada raz drevje in pošumeva pod nogami izprehajajočih se parov. V dalji tone solnce in rože se mu klanjajo v zadnjih vzdihljajih. Na zemljo lega noč, kakor velika ptica je, ki razprtira svoje nevidne peroti. V mestu se vžigajo prve luči in na nebu se užigajo in druga drugi pomežujejo, tako je, kakor bi si žezele: dober večer...

V aleji je pravkar obstal človek, za nekom se je ozrl. Potem je pomislil: Peter Mejač? In ona ženska — Silva? Tista črnolasta Silva? In ta drobiz — njeni otroci?

Še je stal, potem je stopil za njimi in ko jih je iznova srečal: "Dober večer!" je rekel. "Ho!" je rekel Peter Mejač.

"Hoho!" je vzkliknila Silva. "Odkod pa vi dragi Peter Petrovič?"

"Iz tujine," je rekel on. — "Kmalu bi vas ne spoznal več!"

Opazil je, da stoji kraj nje kar trije dečki, Silva pa je tako debele — menda je spet v drugem stanu.

Govorili so potem o tem in onem, dolgo so govorili in ko so se poslovili je rekla Silva: "Vidim, da se zelo čudite — ampak veste moj mož je bil tri mesece v bolnišnici... oh, mnogo smo prestali!"

Pa je bilo res tako. Petru Mejaču so z operacijo pomagali iz zadrege in ga tako rešili — večnega devišta... Veliko je prestal, a kaj vse to, ne protivi temu. Razprava naj se nadaljuje ob četrti uru po polne.

Stiri popoldne. Krvna analiza potrjuje zunanje otrokove znake... Otrok spada v isto krvno skupino kakor Peter Mejač, v tretjo skupino. Čudno res, Peter Mejač — neplodovit... dočim je drugi izvedenec pristavljal: Izključene pa niso morbitne ponavljajoče se izpremembe...

Kaj sedaj? Mnena izvedencev se pravzaprav ne strinjajo. Silvin zagovornik predlaga, da se otroka preiše še po najnovnejši metodi, krvni analizi... Sprejet. Tudi Peter Mejač se ne protivi temu. Razprava naj se nadaljuje ob četrti uru po polne.

Vesel je bil, zelo vesel — pa je tako sčasoma popolnoma pozabil na čase, ko je z rokami v žepu hodil po sobanah Amerikan banke... Postal je drugih misli, bolj in bolj je čutil s tistimi, kjer je gazil odslej on sam... Otroci so prihajali in z njimi se je oglašalo siromaštvo — a tudi to ga ni žalostilo, samo da mu je pomagala operacija, samo da je ozdravil...

Kako srečen je bil sedaj — in Silva tudi...

(Konec.)

Dr. John J. Zavernik

PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS AT

3724 W. 26th Street

1:30—8:30—6:30—8:30 Daily

Tel. Crawford 2212.

at 1858 W. Cermak Rd.

4:30—6:00 p. m. daily.

Tel. Roosevelt 1695

Wednesday and Sunday by appointment only.

Residence Tel.: Crawford 8440

If no answer—Call

Austin 5700

PROSVETA

Starts on odd days 20.00,

per day \$5.00.

Establishing new društvo.

Dosec dnevno (je) je treba na novo društvo. Naslov na Met je

na tajnosti je:

2627 E. LAWNDALE AVE.,

CHICAGO, ILL.

printing

by

ATLANTIC PRINT & PUB CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

finitivnega sklepa ni noben-krat prišlo.

Ko s. Snoy ozdravi, bo med drugim obiskal tudi naselbo Barberton in vvolival, kolikor mogoče, da se ta klub ohrani med aktivnimi postojankami.

V Detroitu nekateri člani angleškega kluba delujejo za pri-druženje slovenskih klubov di-rektne stranki. Baje soglaša z njimi tudi nekaj slovenskih članov. Dobro bo, da se o takih stvareh s članstvom pogovorimo, da ne bo prenagljih korakov, kakršni so se v prošlosti že večkrat dogodili. Vsi klubji JSZ, ki so se locili od zvez, so ali kmalu propadli, ali pa prišli nazaj pod njenom okriljem, ker ima zveza pač svoje funkcije in svoje naloge, katerih soč stranka s svojimi angleškimi postojankami ne more vršiti, tudi ako bi skušala. O tem se bomo s sodruži lahko pogovorili meseca maja v Chicagu.

Pod okriljem Prosvetne ma-tice zadnje čase ni posebnih aktivnosti, ker so samostojna kulturna društva in druge organizacije, ki prirejajo pred-stave, vsled ekonomskih razmer prisiljene število predstav in koncertov zniževati. Od prošle do te seje smo sodelovali, ali pa poslali igre in vloge slednjim: Anni Kotar za pevski zbor "Slavec" v Detroitu; Filip Godina, D. J. Lotrich, Geo. Maslach, Joško Ovn Fred A. Vider in Frank Zaitz. — Od nadzornega odbora JSZ John Kopach in Blaž Novak. Od nadzornega odbora slovenske sekcijs, Alice Artach, Vinko Ločniškar in Angela Zaitz. Člani prosvetnega odbora Ivan Molek, Anton Garden in John Rak. Tajnik Chas. Pogorelec. Predsednik upravnega odbora Proletarca John Olip je prišel za-nadzornega odbora.

Ta seja naj tudi določi, da-laj JSZ pošlje zastopnika na kontinentalni kongres.

Na predlog Lotriča se sklene, da JSZ pošlje delegata. Izvoljen je Jos. Snoy, če ozdravi, da bo o kongresu potem poročal na svojem agitacijskem potovanju. Ako pa bo njemu nemogoče iti, se mandat poveri s. Vidrichu v Johnstownu.

Sklenjeno, da se koncem maja sklici v Chicagu shod, na katerega se povabi vse člane JSZ in somišljenike, ki bodo tiste dni v tem mestu radi konvencije SNPJ, da se pogovorimo o problemih socialistične gibanja v naselbinah in o JSZ v splošnem.

Predseduje F. A. Vider. Zapisnik prejšnje seje sprejet. Tajnik Pogorelec je poročal med drugim, da se je v Yukonu, Pa., ustanovil klub, ki se je vsled tehnih vzrokov pridružil direktne stranki državni organizaciji. Obljubujejo, da ko se utrdi, prestope v JSZ.

Iz Barbertona voroča tainik klubja št. 232, da bodo morali vsled obstoječih razmer postati s klubom pasivni. Člani so vsi brez dela in prispevkov ne more nihče plačevati. Večina članov tega kluba živi v Akronu (Kenmore), in je bilo večkrat sproženo vprašanje, da bi se tudi klub sedež premestilo v Kenmore, toda do de-

Maslach, tajnik srbske sekcijs poroča, da imajo v agitacijski običajne ovire in vsled splošnega brezidelja tudi težkoce zmagovali najemnino za njihov lokal. Upaj pa, da iim bo v Chicagu v moralno oporo novoustanovljeni sloven-ski klub št. 16, ki zboruje v njihovih prostorih.

Pri točki o naših publikacijah omeni Pogorelec, da je pribabil na sejo tudi tajnik u-pravnega odbora s. Afeša, ker je pred nami važno

P. ZOLA:

RIM

Predstavil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Ti ubogi, izstradani gorski prebivalci so našli na tem bohotnem jugu, kjer je življenje tako sladko, tla za divji lov, in pogubne slasti podnebja so pospešile moralni razpad. In razuneta se je bilo začetkom res le treba pripogibati; denar se je v prvih časih lahko s škafij zajemal med razvalinami prvih porušenih okrajev. Iznajdljivi ljudje, ki so vohali, kje bodo teklo nove ulice, so se polastili zemljišč, katerim je žugala prisilna razlastitev in so prej kakor v dveh letih podeseterili svoje premoženje. Tedaj se je kuga jela širiti in je polagoma zastrupila vse mesto; pograbiila je zdaj tudi prebivalce, vsi razredi so zblaznili, knezi, meščani, mali hišni posestniki vse do kramarjev, pekov, branjevcov in čevljarjev. Pozneje so priposedovali o nadavnem peku, ki je bankrotiral s petinštiridesetimi milijoni. Bila je le obupna, mrzlična igra, ki je zamenjala malo, urejeno papeževu loterijo, igra z milijoni, kjer so bila zemljišča v stavbe le pretveza za borzna podjetja. Stara atavistična prevzelost, ki je hotela iz Rima napraviti glavno mesto vsega sveta, se je v tej silni špekulacijski vročici razgrevala do blaznosti; kupovalo se je, zidalo, zopet prodajalo, brez mere, brez prestantka, kakor se izdajajo delnice, dokler le tiskajo stroji.

Gotovo še nikdar ni nobeno mesto v svojem razvoju kazalo take slike. Če se človek danes trudi, da bi jo razumel, ga popolnoma zmede. Stevilo prebivalcev je prekoračilo petstotisoč in videti je bilo, kakor da se hoče tukaj ustaviti. Ali kljub temu so neprenehomo vse geste vstajali novi okraji iz tal. Za kakšen bodoči narod so tukaj tako besno zidali? Kakšna blaznost je zapeljala te ljudi, da niso hoteli počakati na nove prebivalce, pa so pripravljali stanovanja za tisoče obitev, ki so imelo priti? Le to jih je opravilo, da se je bilo že naprej izreklo kot neizpodobno resnica, da ne more imeti tretji Rim, zmagovalno mesto Italije manj kakor milijon prebivalcev. Prišlo še niso ali gotovo pridejo; o tem ni smel dvomiti noben rodujih ne da bi zagresil zločin zoper domovino. Tako se je neprenehoma zidalo in zidalo za petstotisoč meščanov, ki so bili še na poti. Niti za to se niso več brigali ljudje, kdaj da pridejo; dovolj je bilo, da so jih imeli v svojem računu. V Rimu so se ustanovile tudi družbe za ureditev širokih ulic skozi porušene nezdrave stare okraje, pa so prodajale in dajale v najem svoja zemljišča, od česar so imeli velikanske dobičke. A čim bolj je naraščala blaznost, temveč družb se je ustanavljalo, da bi zadostile lakoti po dobičku; imeli so namen zgraditi nove okraje tudi izven Rima — venomer nove okraje, prava mala mesta, katerih ni nikje potreboval. Pred Porta S. Giovanni, pred Porta S. Lorenzo so šinila predmestja kakor po čudežu iz tal. Na ogromnem prostoru vite Ludovisi, od Porta Salaria do Porta Pia, do S. Agnese, je nastal načrt mesta, in na Prati del Castello so hoteli maščoma izteptati celo mesto s cerkvijo, s šolo in s trgom iz zemlje. Pa ni šlo za male delavke hiše, za skromna stanovanja priprtega ljudstva, temveč za velikanske zgradbe, za prave palače s tremi in štirimi nadstropji, z enakomernimi, prevelikimi pročelji, ki so napravljala iz tega novega, prenapetega okraja babilonske mestne dele, ki bi jih mogla napolniti le glavna mesta z bujnim industrijskim življenjem kakor Pariz ali London. To so strahoviti proizvodi prevzetnosti in igre. In kakšen briček zgodovinski načel daje Rim zdaj, ko je gospodarsko uničen, in ga vrhutega onečašča ta grdi pas iz velikih, kredativnih in večinoma nedokončanih ok-

stij, ki že pokrivajo s travo zarasle ceste s svojimi razvalinami.

Nesreča poloma je bila strahovita. Narisse je razlagal vzroke in tolmačil posamezne faze tako jasno, da je Pierre vse pojmlj. Razume se, da so zrasle mnogoštevilne finančne družbe z gnojnimi tal špekulacije: La Immobiliere, La Società d' Edilizia e Construzione, La Fondaria, La Tiberiana, L' Esquilino. Skoraj vse so dale graditi in so sezidale ogromne hiše, cele ulice za prodajo; ali igrale so tudi s zemljišči in jih prepričale z velikim dobičkom malim špekulantom, ki so se od vseh strani pojavljali v umetni vsled rastoče ažijske mrzlice neprenehoma ustvarjanju hauši, ter so tudi venomer sanjali o velikanskih dobičkih. Najhujše je bilo pri tem, da so tudi ti mali meščani, neizkušeni kramarji brez kapitala prišli tako ob pamet, da so tudi hoteli zidati. Izposojali so si pri bankah in se obračali do družb, ki so jim bile prodale zemljišča, da bi od njih dobili denarja za dovršitev stavb. Večinoma so bile nekega dne družbe prisiljene, da so vzele zemljišča nazaj in prevzele celo nedovršena poslopja, če niso hotele izgubiti vsega; to jih je tako silno zamašilo, da se morale poginiti. Če bi bil prišel milijon prebivalcev in se naselil v stanovanja, ki so mu jih pripravljali v tako čudovitih nadepolnih sanjah, bi bil dobiček nepreračunljiv; Rim bi bil v desetih letih obogatil in se uvrstil med najbolj cvetoča mesta sveta. Ali ti prebivalci niso hoteli nikakor priti, niti se ni moglo dati v najem, stanovanja so ostala prazna. Tedaj je prišla kriza z brezprimerno silo kakor da je trešilo. Vzrok je bilo dvoje: Prvič so bile hiše, ki so jih zgradile družbe, vse prevele, neprimerne za nakup, katerega se je ustrašila večina srednjih od rente živečih ljudi, ki so hoteli naložiti svoj denar v nepremičninah. Atavizem je dovršil svoje delo; stavbeniki so v megalomaniji zgradili dolgo vrsto krasnih palač, namenjenih, da potlačijo palače ostalih stoletij, pa so obstale mračne in zapančene, najneverjetnejše priče onemogočevanje prevzitosti.

Razuneta so gradili drugod, v Parizu, v Berlinu nove okraje in izvršili okrasitve z narodnim kapitalom, s prihranjenim denarjem. V Rimu pa so zidali vse na kredit, s trimesecnimi menjicami in pred vsem s tujim denarjem. Ogonom svoto, ki jo je to pogolnilo, cenijo približno na milijardo. Štiri petine tega so bile francoski denar. Bila je enostavna kupčija bank; francoske banke so posodile italijanskim na tri in pol ali štiri odstotke, če vlada ne prisili emisijskih družb, da jim posodijo onih pet do šest milijonov, ki jih potrebujete. Država je naposred storiča, ker se je ustrašila misli na splošen bankrot. Seveda ni bilo mogoče o pravem času poplačati onih pet do šest milijonov, ker se niso mogle hiše ne prodati, ne oddati v najem; tako se je pričel polom in se je bliskočila in ruševine so padale na ruševine. Mali špekulantji so planili nad stavbenike, ti nad zemljišča družbe, te zopet nad emisijske družbe, te pa na javni kredit, s čimer so povgubili narod. Tako se je zgordilo, da je nastala iz enostavne mestne stavne krize stražna finančna katastrofa, narodna nevarnost. Cela milijarda je bila brez prida pogubljena; Rim je postal grd in je zdaj nosil breme nečasnih mladih razvalin, zijačih praznih stanovanj za zasanjanih pet ali šestotisoč prebivalcev, na katere so ljudje še čakali.

(Dalje prihodnjic.)

Kaj je Marksizem?

Najbolj je razširjeno nazorjanje, da je marksizem narodno-gospodarska teorija. Utemeljuje pa to svoje nazorjanje s tem, ker je znanstveno največje Marxovo delo "Kapital" na videz narodno-gospodarsko. Važi zdi se, da obravnavava Marx v svoji knjigi cirkulacijo kapitala, analizira pojme blaga, njegove vrednosti, pojma cene in dobička, katere mora nujno iti nadaljnji družabni razvoj. Narodno gospodarstvo je po svojem bistvu nauk o ustanavljanju in delitvi bogastva, ki ga z za meščansko ideologijo značilno dvoumnostjo označuje za narodno bogastvo. Čeprav je to le bogastvo poseduočih razredov, ki pa veljajo pač še vedno za nosilce nacije.

Toda: že podnaslov znamenite Marckove knjige pa nas opozori, da obravnavava Marx v kapitalu druge stvari, nele narodno gospodarstvo. Podnaslov pove: "Kapital" je kritika politične ekonomije. Politična ekonomija pa pomeni v francoskem in angleškem jeziku to, kar označujemo pri nas z narodnim gospodarstvom.

Besede kritika pa ne smemo v tem primeru istovetiti s kritiziranjem, marveč: s to kritiko narodnega gospodarstva je hotel Marx razjasniti dejansko bistvo in pogoje narodnega gospodarstva.

Res je, kar je zapisal Marx: buržuazija je zatrila pri svojih teoretičnih duhovnih nagonih in polet, ko je dobila politično moč v svoje roke.

Marksizem pa ni le narodno gospodarska teorija: on smatra celo epoho, v kateri se vrši družabna produkcija le zato, da si ustvarjajo posamezni razredji bogastvo, le kot zgodovinsko stopnjo v razvoju človeške družbe, preiskuje zato realne vzroke, ki so dovedli do tega razvoja, in v vzroke, ki bodo povzročili izpremembo, odnosno izmeno te stopnje. Zato ima Karl Kautsky prav, da je Marxov "Kapital" izrazito zgodovinska knjiga. "Kritika narodnega gospodarstva" je mogel izvršiti marksizem le, ker je sistem, ki obravnavava družabni razvoj. V tem razvoju pa je kapitalistični način proizvodnje le prehodna faza. Zeno besedo: Marksizem ni narodno-gospodarska teorija, marveč družabna veda.

Marckova nova osnova analize je torej družba, ali, še boljše, podružabljenje. Ker do kaže Marx, da so narodno-gospodarski pojavi produkti podružbljenega, in pokaže, kako so se razvili po nekih, zgodovinsko nastalih gospodarskih tvorbah, se izpremenje narodno-gospodarski pojavi v zgodovinske. V tem pa tiči bistvena razlika med marksističnim in narodno-gospodarskim

Imenik zastopnikov "Proletarca"

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje 'haročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravnemu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika v sledenem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevolje popravili.

CALIFORNIA.

Los Angeles: Frank Novak.

San Francisco: — A. Leksan.

COLORADO.

Created Butte: Ant. Slobodnik.

Pueblo: Fr. Boteler.

Somerset: Anton Majnik.

Walsenburg in okolica: Frank L. Tomšič.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Zaitz, Fr. Udovich,

Anton Vičič, Charles Pogorelec,

Anton Andre.

Farmington: John Majdič.

La Salle: Frank Martinjak in Leo

Zevnik, Peter Banich.

Mascoutie: John Biskar.

Oglesby: Anton Udovich.

Panama: Andrew Ilersich.

Pekoria: Joseph Mrčar.

Springfield: Jos. Ovca, John Goršek,

Anton Per.

Virden: Fr. Ilersich.

Waukegan in North Chicago: Frances

Zakoviček.

INDIANA.

Indianapolis: Frank Skufca.

KANSAS.

Arma: Anton Sular.

Gross: John Sular.

West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: R. Potočnik, Peter Benedict,

Frank Cesen, John Zornik.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.

Chisholm: Frank Klun.

Duluth: John Kobi.

Ely: John Teran.

MONTANA.

Red Lodge: K. Erznožik.

NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.

Little Falls: Frank Gregorin, Fr.

Petaus.

Seward: Frank Žagar.

OHIO.

Akron—Kenmore: Jos. Jereb, Leo

Bregar.

Bridgeport: Jos. Snoy.

Barberton: John Jazkovich.

Cleveland: John Krebelj, Anton

Jankovich.

Conneaut: Joseph Sedmak.

Girard: John Kosin, John Tancek,

Anton Dobrovolec.

Glencoe: Albina Kravcanja.

Lisbon: J. Bergant.

Maynard: Andy Zlatoper.

MINNESOTA.

Pierce: Frank Polane.

Star City: Lawrence Selak.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žarevec.

Milwaukee: Jacob Rosic, Leonard

Alpner.

Sheboygan: Fr. Stih, Fr. Nagode.

Willard: Mike Kraule.

West Allis: Anton Jeršin.

UTAH.

Spring Canyon: Anton Kokal.

Wattis: P. Zmrzlík.

W. VIRGINIA.

Pierce: Frank Polane.

Star City: Lawrence Selak.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žarevec.

Milwaukee: Jacob Rosic, Leonard

Alpner.

Sheboygan: Fr.

Jugoslovanska socialistična zveza**PRIDRUŽENA SOCIALISTIČNI STRANKI**

Naslov: Jugoslav Federation, S. P.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva Socialistične Stranke:

Morris Hillquit, New York, predsednik; Daniel W. Hoan, Wisconsin; Norman Thomas, New York; Darlington Hoopes, Pennsylvania; Powers Hapgood, Indiana; Albert Sprague Coolidge, Massachusetts; Leo Kratzki, Wisconsin; James D. Graham, Montana; John C. Packard, California; Jasper McLevy, Connecticut; Lillian Wilson, Pennsylvania.

Eksekutivni tajnik Clarence O. Senior.

Glavni urad: 549 W. Randolph St., Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.:

Tajnik: Charles Pogorelec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Eksekutiva J. S. Z.:

Filip Godina, Peter Kokotovich, Donald J. Lotrich, George Maslach, Joško Ovčen, Fred A. Vider, Frank Zaitz.

Nadzorni Odbor J. S. Z.:

Sava Bojanovich, John Kopach, Blaž Novak.

Prosvetni Odsek J. S. Z.:

Anton Gorden, Ivan Molek, John Rak, Chas. Pogorelec, tajnik.

Nadzorni Odbor Slov. Sekcije J. S. Z.:

Alice Artach, Vinko Ločničar, Angeline Zaitz.

"Proletarec"

glasilo in last slovenske sekcije JSZ.

UPRAVNI ODBOR PROLETARCA: John Olip, predsednik; Joško Ovčen, podpredsednik; Frank Alesh, tajnik; Filip Godina, blagajnik; Fred A. Vider, Donald J. Lotrich, Anton Gorden, nadzorni odbor.

Urednik: Frank Zaitz. Upravnik: Chas. Pogorelec.

IMENIK KLUBOV:**ILLINOIS**

ŠT. 1, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Peter Bernik, 3204 S. Karlov Ave., Organizator Anton Vičič. Zapisnikar Justin Zaitz. — Zboruje vsaki četrtek v mesecu ob 8. zvečer v dvorani SNPJ.

ŠT. 3, OGLESBY.—Tajnik-blagajnik John Pohar, Box 63. Organizator John Hotko. Zapisnikarica Christina Nadevnik. Seje vsaki 3. petek v mes. ob 7. zvečer na domu tajnika.

ŠT. 4, LA SALLE.—Tajnik-blagajnik Peter Banich R. 1. Organizator Joe Čertalich. Zapisnikarica Jennie Martinjak. Seje 3. sredo v mes. v Slov. nar. domu.

ŠT. 16, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik Peter Špolšak, 3504 N. Ashland Ave. Organizator Louis Volk. Zapisnikar Fred Matjasič. Seje?

ŠT. 20, CHICAGO.—Tajnik-blagajnik George Maslach, 837 Fullerton Ave., organizator Sava Bojanovich, zapis Geo Maslach. Zboruje zadajo soboto v mes. zvečer v svojih prostorih, 2250 Clybourn Ave.

ŠT. 45, WAUKEGAN.—Tajnik-blagajnjica Anna Mahnich, 624 Helmholz Ave. Zapisnikar Rudolph Skala. Organizator Martin Judnich. Zboruje vsake druge nedeljo v mesecu v Slov. nar. domu.

ŠT. 47, SPRINGFIELD.—Tajnik Joseph Ovčen, 1841 S. 15th St. Organizator John Ocepel in Anton Per; zapis. Julia Krmelj. Seje vsako 3. nedeljo v m. ob 3. pop. v Slov. nar. domu.

ŠT. 50, VIRDEN.—Tajnik-blagajnik Frank Ilersich, Box 681. Zapis. Simon Kavčič. Organiz. Frank Reven.

ŠT. 224, PULLMAN.—Tajnik F. Verhovnik, 10128 Wentworth Ave., Chicago, Ill.

INDIANA

ŠT. 41, CLINTON.—Tajnik Ignac Spindler, Box 340. Organizator Partol Oblak, zapisnikar John Škof. Seje zadnjo nedeljo v mesecu.

KANSAS

ŠT. 21, ARMA.—Tajnik-blagajnik Anton Shular, Box 27. Zapisnikar John Shular, organizator John Kunstelj. Redne seje se vrže vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Moose Hall, Arma.

MICHIGAN

ŠT. 113, DETROIT.—Tajnik-blagajnik M. Kokanevich, 2968 Drexel Ave. Zapisnikar M. Zatezalo, organizator Markovič. Seje?

ŠT. 114, DETROIT.—Tajnik-blagajnjica Katherine Jurko, 550 Belmont Ave. Organizator Joseph Klarich. Zapisnikar Franjo Kuhovski. Seje vsako 4. nedeljo dopoldne na 116 W. 6 Mile Rd.

ŠT. 115, DETROIT.—Tajnik-blagajnik Joseph Korsic, 15393—14th St. Organiz. Joseph Kotar in Lewis Korosec Jr. Zapisnikar Anton Stefler. Zboruje prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer v Slov. del. domu, 437 Artillery Ave.

NEW YORK

ŠT. 14, LITTLE FALLS.—Tajnik-blagajnik Joseph Cvetezar, 67 Petrie Street. Organiz. Frank Petava. Zapis. Elizabeth Penich. Seje zadnjo nedeljo v mesecu ob 7. zvečer v prostorih s. Penich.

OHIO

ŠT. 2, GLENCOE.—Tajnica Albin na Kravanja, Box 66. Seje vsako tretjo nedeljo dopoldne pri tajnici.

ŠT. 6, WEST PARK.—Mat. Bizarjak, tajnik-blagajnik, 13101 Crossbury Ave. Organizator Joseph Senkar. Zapisnikar Paul Slabe. Zboruje vsako prvo soboto v mesecu pri s. Bizaraku.

ŠT. 9, MAPLE HEIGHTS.—Tajnik-blagajnik Frank Vrček, 15319 Broadway, Bedford, O. Zapisnikar Martin Martinšek. Organiz. Rudolf Franešek in Mike Fimec. Seje drugo ned. v mesecu ob 2. pop. pri s. Vrčku.

ŠT. 9, POWER POINT.—Tajnik Jacob Bergant, R. D. 2, Box 19, Lisboč, O. Organiz. Charles Bogatay, Steve Chuck in Matt. Tušek. Zapisnikarica Agnes Chuck. Seje 2. ned. v mes. pri Matt. Tušku.

ŠT. 11, BRIDGEPORT.—Tajnik Jos. Sney, R. F. D. 1, Box 7, Zapisnikar Tony Kravanja. Organizatorji Frank Matko, Louis Gorenc in Frank Blatnik. Seje vsako 3. ned. v mes. v društveni dvorani.

ŠT. 23, EUCLID.—Tajnik John Rome, 19602 Chickasaw Ave., Cleve-

MAJSKI GLAS

Fascimile klišaja, ki je na prvi strani platnic "Majskega glasa", Proletarčeve prvo-majske revije za leto 1933. "Majski glas" je bil razposlan onim, ki so si ga naročili, ta teden. Obsega 68 strani. Posamezen izvod stane 20c. Čitateljem Proletarca priporočamo, da si ga naroči. Vsoto lahko pošljete v poštnih znamkah.

Književni vestnik

Anton Cvetkovič iz New Yorka je nam poslal knjigo z naslovom "Tolminec", tragedija iz življenja primorskih Slovencev, v treh dejanjih v verzih s prologom. Knjiga je

namenjena čitačočemu občinstvu in slovenskem odrom. Spis.

nalni konflikt. Knjiga ima 94 strani. Prodaja jo Anton Cvetkovič, 983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y. Cena \$1 mehko vezana in \$1.50 v platno.

NAROČNIKOM REVJE "SVOBODA"

Vsled raznih ovir je februarjska in marčna številka starokradske revije "Svoboda" nekdanje pod vedenjem Antonija Žička. Seje vsako 2. nedeljo v mesecu ob 10. dop. v Slov. domu.

ŠT. 222, GIRARD.—Tajnik John Kosin, 1006 State Street, blagajnik Andrew Krvina, organizator Anton Dobrovnik, zapis. John Tancsek. Seje vsako 3. nedeljo ob 2. pop. v prostorih tajnika.

ŠT. 223, BARBERTON.—Tajnik John Jankovich, 464—4th St., N. W. zapisnikar Maks Kotnik. Organizatorji: Leo Bregar, John Slavenski in Frank Anderluh. Seje vsako 2. ned. v mesecu ob 10. dop. v dvorani dr. "Domovina" na 14. St.

PENNSYLVANIA

ŠT. 5, FRANKLIN-CONEAU.—Tajnik-blagajnik Frank Podboj, box 61. Park Hill. Zapisnikarica Mary Zabrež. Organizatorji Anton Ukmár, Andrew Vidrič, Anton Gabrenja, Rose Glavach in Mary Zabrež. Seje vsako 3. nedeljo v mes. ob 2. pop. v S. Pop. v Slov. izob. domu na Franklinu.

ŠT. 7, SHARON.—Tajnik-blagajnik Joseph Godina, 1037 Baldwin Ave. Zapisnikar Frank Cimperman. Organizator Louis Žičkar. Seje prvi ponedeljek v mes. ob 8. zvečer v Slov. domu.

ŠT. 232, BARBERTON.—Tajnik John Jankovich, 464—4th St., N. W. zapisnikar Maks Kotnik. Organizatorji: Leo Bregar, John Slavenski in Frank Anderluh. Seje vsako 2. nedeljo ob 2. pop. v prostorih tajnika.

ŠT. 233, FOREST CITY.—Tajnika Jennie Zaitz, Box 924. Organizator Anton Drasler ml. Zapisnikar Anton Zaitz. Seje vsako 2. nedeljo v mes. ob 2. pop. na domu tajnice.

ŠT. 29, SYG.—Tajnik Frank Ursitz, Box 564, Morgan, Pa. Blagajnik Lawrence Kavčič. Zapisnikar Frank Pustovrh. Organizatorji: sygan John Wirant, za Cuddy, John Jenko. Zboruje tretjo nedeljo v mesecu ob 8. zvečer v Slov. domu.

ŠT. 10, FOREST CITY.—Tajnika Jennie Zaitz, Box 924. Organizator Anton Drasler ml. Zapisnikar Anton Zaitz. Seje vsako 2. nedeljo v mes. ob 2. pop. na domu tajnice.

ŠT. 12, MOON RUN.—Tajnik Jack Tomec, R. D. 10, Box 191, Crafton, Pa. Zapisnikar Jacob Skerl. Organizator Jacob Ambrožič. Seje 3. ned. v mes. ob 2. pop. v dvorani S. Pop. države. Seje 2. ned. v mes. ob 10. dop. v dvorani dr. Št. 6 SNPJ, ob 10. dop.

ŠT. 19, BURGETTSTOWN.—Tajnik Anton Jeram, Box 12.

ŠT. 29, VERONA.—Tajnik-blagajnik Tony Krusevich, 413 Penn St. Organizator Rok Lesar. Zapisnikar Jože Melje. Seje 2. ned. v mes. ob 2. pop. pri s. F. Mihelič.

ŠT. 31, IMPERIAL.—Tajnik-blagajnik Frank Augustin, Box 303. Zapisnikar J. Cetelj, organizatorji F. Cetelj in Karmen. Seje drugo nedeljo v mes. ob 10. dop. v društveni dvorani.

ŠT. 230, LIBRARY, PA.—Tajnik-blagajnik Felix Jurjevec, Box 186. Zapisnikar Felix Jurjevec. Organizator Frank Burkelca. Seje 3. nedeljo v mes. ob 2. pop. v Library izob. v S. Pop. države.

ŠT. 32, WEST NEWTON.—Tajnik Jos. Jovan, RFD 2, Box 137.

ŠT. 33, NANTICOKE, PA.—Tajnik-blagajnik John Vitez, 223 Center St. Zapisnikar Fr. Pipan. Organizator Henrik Pečarič. Seje vsako tretjo nedeljo v mesecu pri s. Fr. Kovachu na Hanover.

ŠT. 34, SCRANTON.—Tajnik-blagajnik John Oreshek, 284 Adams Ave., Throop, Pa. Zapisnikar Frank Aubel. Organizatorji Anton Vesel, John Flis in Ralph Končič. Seje prvo nedeljo v mesecu pri Fr. Aubelu ob 2. pop. na 211 Wilbur St., Scranton.

ŠT. 69, HERMINIE.—Tajnik Anton Zornik, Box 202. Zapis. Frank Primozich. Organ. Frank Gradišek.

ŠT. 118, CANONSBURG.—Tajnik-blagajnik Frank Samsa, Box 684. Organiz. J. Terčelj, John Chesnik Jr.

WISCONSIN
ŠT. 37, MILWAUKEE.—Tajnik-blagajnik Frank Poličnik, 1238 S. 23rd St. Organiz. L. Alpner, K. Podjarovšek in Joe Vidmar. Zapisnikar Jacob Rožič. Seje vsaki drugi četrtek v mesecu v S. S. Turni dvorani.

ŠT. 180, WEST ALLIS.—Tajnik-blagajnik Mary Musich, 1917 S. 72nd St. Zapisnikar John Musich. Organizator Ant. Tristar. Seje vsaki 3. tork. v mes. ob pol' 8. zvečer v Fr. Kraljevi dvorani.

ŠT. 235, SHEBOYGAN.—Tajnik-blagajnik Frances Skrube, 930 Broadway Ave. Zapisnikar John Nagode. Organiz. Frank Nagode. Seje vsaki četrtek v mes. ob.

WISCONSIN
ŠT. 1, ZAPADNA PENNSYLVANIA.—Tajnik Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. Organizatorji: John Terčelj in Geo. Smrek. Pub. odsek: Frank Wirant (Sygan); Frank Samsa, Canonenburg.

ŠT. 2, OHIO.—Tajnik Louis Zorko, 5617 Carry Ave., Cleveland, O. Organizatorji Jos. Lever in Anton Jankovich.

ŠT. 4, severni ILLINOIS in WISCONSIN.—Tajnik Anton Garden, 2318 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill. Organizatorji: za Chicago, Chas. Pogorelec; za Milwaukee, Frank Poličnik; za West Allis, Anton Demšar.

ŠT. 23, WEST NEWTON.—Tajnik Joseph Snoy, R. F. D. 1 Box 7, Bridgeport, O. Organizatorji: Martin Pirc, Glencoe; Louis Gorenc, Bridgeport; Nace Žlembek, Mont.

ŠT. 5, vzhodni OHIO in WEST VIRGINIA.—Tajnik Joseph Snoy, R. F. D. 1 Box 7, Bridgeport, O. Organizatorji: Martin Pirc, Glencoe; Louis Gorenc, Bridgeport; Nace Žlembek, Mont.

ŠT. 235, SHEBOYGAN.—Tajnik-blagajnik Frances Skrube, 930 Broadway Ave. Zapisnikar John Nagode. Organiz. Frank Nagode. Seje vsaki četrtek v mes. ob.

WISCONSIN
ŠT. 114, PRIDEWOOD.—Tajnik-blagajnik John Pozun, zapisnikar Joseph Ivančič. Seje vsaki tretji petek v mesecu.

ŠT. 24, SALEM.—Tajnik-blagajnik John Križaj, RFD No. 5. Organizatorji: John Božič in Jacob Mihevc. Zapisnikarica Frances Mihevc. Seje 2. sredo v mesecu ob 7:30 zvečer.

ŠT. 25, POWHATAN POINT.—Tajnik-blagajnik John Merzel, Box 344. Organizatorji: Frank Šabec in John Krall. Zapisnikar John Kastrev. Seje 1. ned. v mes. ob 10. dop.

ŠT. 27, CLEVELAND.—Tajnik-blagajnik Ivan Babnik, 1058 E. 67th St. Organizator Louis Zorko. Zapisnikar Joseph Jauch. Edw. Branson, knjižničar. Seje vsaki prvi petek ob 7:30 zvečer v Slov. nar. domu.

ŠT. 28, NEWBURGH.—Tajnik-blagajnik Frank Hribar, 10805 Avon Ave. Organizator Jos. Lever in Anton Železnik. Zapisnikar Peter Segulin. Seje 1. ned. v mes. v Slov. del. domu na Prince Ave., ob 1:30 pop.

ŠT. 29, VERONA.—Tajnik-blag

PROLETAREC

May Day Manifesto of The Socialist Party

May Day is the historic day of struggle of the workers against oppression and exploitation. This year it must be made into the greatest demonstration of solidarity ever seen. We must join with our brothers in all parts of the world in fighting the vicious attacks against the working class itself.

Capitalism is rapidly collapsing. In an effort to save a tottering system the greedy exploiters of labor are attempting to fasten a Fascist dictatorship on the toiling masses. They have succeeded in Italy, Hungary, Yugoslavia and Germany. Other countries also groan under the lash. Our own country is dangerously drifting in the same disastrous direction.

The President is being given nearly unlimited power. Wages are slashed, workers and farmers lose their homes, the meager unemployment relief is cut still lower. The forestry camps recently created are a direct attack on existing wage standards and set a precedent for forced labor.

Workers are jailed because they fight for their rights. Tom Mooney is still in prison after seventeen years of proved innocence. The Scottsboro boys are denied justice.

War clouds loom on the horizon. The ruling classes of the nations struggle for the world's markets.

Workers and farmers are beginning to rebel against their conditions. The past year has seen great advances in the organizations of two groups hitherto not well organized, the unemployed and the farmers. Spontaneous strikes have broken out in protest against intolerable conditions in Detroit and in the textile districts of the south and of New England. Coal

miners are on strike in many parts of the country.

In the face of poverty, misery, exploitation, and the menace of dictatorship, all the workers and farmers, employed and unemployed must perfect existing organizations, solidify ranks, and be ready to fight for freedom and Socialism!

We send greetings to the millions of workers in foreign lands who fight the common foe. We send our greetings to the class war prisoners in Germany and in other countries and pledge them our support. We send our greetings to Tom Mooney and call on all workers to fight for his freedom.

We call on all workers and farmers to back the Continental Congress for Economic Reconstruction and make it a real step forward toward economic independence.

We call on the workers to join with us in May Day cele-

Challenge To Geneva

Because they aim to "limit not to eliminate warfare" and because "their course is determined not by the people's desire for peace and disarmament but by the wrangling and barking of military and armament experts over the arms to be retained," international disarmament conferences have so far failed, according to a joint message sent to the president recently by the Pennsylvania Committee for Total Disarmament; the Women's International League for Peace and Freedom, United States section; The National Fellowship of Reconciliation; the Women's Peace Society, and the Women's Peace Union of New York.

The message cited the "crushing fear and economic misery that are the inevitable result of modern arms" and called on the president to instruct the American delegates to the Geneva conference "to propose a multilateral treaty for immediate, total disarmament." "The bridge," the groups state, "must be built, not half way, but all the way across the abyss of war."

The Mooney Changers Are Still in the Temple

It is amusing to see the way in which liberals and progressives are hedging away from their former warm hero-worshipping attitude toward Franklin D. Roosevelt.

There's Paul Y. Anderson, for instance. He is one of the keenest-minded of the Washington correspondents. He warmly supported Roosevelt. He still praises the gentleman for some of his traits; and undoubtedly he has some good traits, such as his pleasant personality and his open way of meeting the newspaper fraternity.

But Anderson also uses some rather critical expressions regarding Roosevelt's activities since the inauguration. We quote:

"It is plain that some thousands of banks have closed, never to open again, and that the innocent depositors must suffer with the guilty bankers. Official assurances to the contrary are applesauce."

"A vast curtailment of the veterans' graft is in sight, but with it comes a threat (now carried out) to impose new hardships on an army of underpaid federal employees. Worse, hundreds of conscienceless scoundrels throughout the country have already seized upon that threat as an excuse for inflicting additional cuts in the pay of their own miserable hirelings."

"I never took much stock in the theory that economic dislocations can be cured by Dr. Coue's method. Hoover tried that."

"Two tremendous opportunities were open to him (Roosevelt) . . . He could have provided himself with power to raise the limit on deposits in the postal savings banks, and to open them to checking accounts . . . He could have obtained authority to declare the federal reserve banks commercial banks, thus establishing the nucleus of a unified banking system under control of the Federal Reserve Board."

"There is danger that the strong surviving banks will seize the opportunity to gobble up the country's business at about 10 cents on the dollar, and, as one of my colleagues phrased it, 'simply centralize the stealing'."

He adds that there are too many conservatives around, and he asks, "Who told Secretary Woodin it was necessary to pay 4 per cent for short-term money, when the treasury recently was borrowing for as little 1-8 of 1 per cent? Why didn't we ask for bids in the first place? It is good to hear about the money changers being driven from the temple: it will be better still when they are actually out."

Naturally he did not mention the 30-hour week bill, for it originated elsewhere than in the white house. It is a good measure and we hope the president will allow it to be enacted into law.—The Milwaukee Leader.

brations. Show your strength!

Rally

Against dictatorship
Against wage cuts
Against foreclosures and evictions
Against imperialist war
For adequate cash relief to unemployed
With increased wages

For the thirty hour week
For workers' control of industry and finance.

Fight for Life, Freedom and Peace!
FIGHT FOR SOCIALISM!

Forest City Comrades to Give Dance May 6

Forest City, Pa. — A dance will be held on May 6, in the Zvon Hall, by the English-Speaking Sub-branch of Local 10, JSF. All members are asked to advertise the dance as much as possible and to be at the hall early, ready to lend a helping hand.

Joseph Drasler.

The Scottsboro Case

Even the reports in the capitalist press show the unfairness of the verdict in the Haywood Patterson case, tried at Decatur, Alabama. One of the girls testified that the alleged attack never took place. Applause, offensive remarks about witnesses, and flings at New York Jews indicated the prejudice transmitted to the jurors.

Negroes were excluded from the jury. This in itself vitiates the whole trial in the eyes of any fair-minded person. It is inconceivable that any court outside of the unspeakable south, the stronghold of the Democratic party and of race prejudice, would uphold the decision. It will be appealed. There still are strong hopes that a legal lynching may be prevented.

Child Labor Amendment

Ratification by Ohio on March 21 of the child labor amendment to the federal constitution brought to 10 the number of states which have taken this action. The other states are Arizona, Arkansas, California, Colorado, Montana, North Dakota, Oregon, Washington and Wisconsin. Ratification resolutions are now pending in several other legislatures.

The vacuum is an empty space where the Pope lives.

The Continental Congress

By JOHN M. WORK.

As its chief aim, I hope the continental congress will demand that the government and the states and other subdivisions take over the great industries and operate them.

There should be no compromise on this point.

Nothing else will be sufficient.

If the government can improve conditions somewhat without taking the industries, or if the private owners can do so, it will only be a temporary improvement, followed in due time by another slump.

Hence there should be no ifs or ands about it. The government and the states should commandeer the industries and operate them.

The Socialist delegates to the congress may be tempted to compromise with the other delegates and be satisfied with a demand for a big appropriation for public works—but they should not stop with that.

A great public works program is all right as far as it goes. I hope the government will have a housing program which will clear out the slums of cities and replace them with decent living quarters, and that it will furnish money with which the cities can build filtration plants, electric plants, gas plants, telephone plants, and the like. These are excellent objects and worth pushing.

But they are not enough. They are only emergency measures to afford temporary employment. They do not solve the larger problem in the least.

Universal and permanent prosperity can be brought about in any such manner—and nothing less than a demand for the establishment of universal and permanent prosperity should satisfy the continental congress. Any lesser demand would make its name—the second continental congress—a farce. It would be unworthy of its famous predecessor.

Unless the Socialist delegates will go the whole length, they had better stay at home and put the expense money into the enlargement of the circulation of the Socialist papers; it would do far more good in that way.

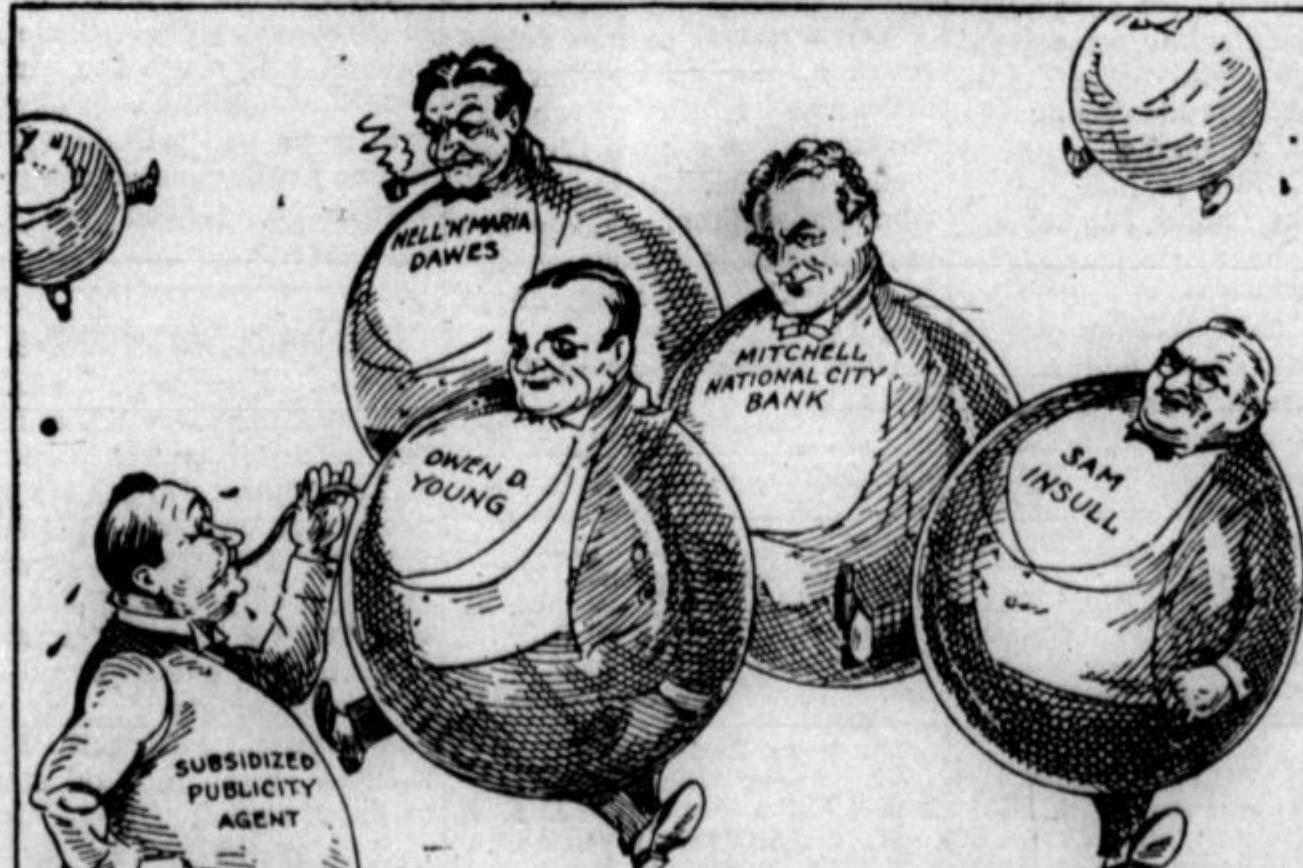
Universal and permanent prosperity can be brought about only by public ownership and operation of the great industries, so that the people can be put to work to produce things for themselves, and not be thrown out again later.

The time for puttering about this main object is past. Let us take all the minor helps we can get, but let us not be content with anything less than the right thing—the commanding of the industries. With the industries in the hands of the public, and no longer run for private profit, everyone can have a job, payrolls will begin to operate once more, and the workers will have the wherewithal to buy the things they sorely need, and to earn and pay their way in a self-respecting manner. What

is still more important, this will be a permanent condition, constantly becoming better and better until the apparently fantastic income figures of the technocrats shall become a reality. Other splendid results, too numerous to mention in a short article, would follow, as every Socialist knows.

Stick for the commanding of the industries.

SOME MORE DEFLATION

For Years these Financial Utility Magnates Were Tamed as Supermen, but

Look at Them Now!

STATE CAPITALISM IN THE UNITED STATES

For good or ill state capitalism

are unaware of what is hap-

pening.

An installment of this state capitalism will take form in the Muscle shoals bill which is likely to pass. It proposes the manufacture of fertilizer for farmers and surplus energy will then be sold to states and counties before serving private corporations. A Tennessee Valley Authority of three members would be vested with power to obtain lands by purchase, condemnation or rental; maintain laboratories and experimental fertilizer plants and produce nitrogen for military purposes. The House bill would also permit the government to construct transmission lines to isolated communities and to contract with commercial producers for fertilizer or materials that may be needed in excess of what is produced by

Muscle Shoals. States, counties and cities are also given the preference in services even to the extent of cancelling contracts with private corporations on two years notice if necessary.

Now, fellow, freemen, go back to the ruling party platforms. Democrats once held the fort against trusts and government interference in industry. Republicans fed the creed of "individualism" to the masses throughout their history and fed tariffs and subsidies to the owners of capital. Now the noble edifice of capitalism is crumbling and it is the Democrats, the old party purists of "individualism", that are dragged into a program of state capitalism. Well, it's a crazy world anyway and anything may happen.

It Is As Simple As This

By FRED D. WARREN.

I sometimes get impatient with my neighbors because they fail to see the cheat of the capitalist system, yet they complain bitterly of the hardships they suffer under its operations.

After all, the problem is very simple—so simple that when it is once recognized, one wonders why he didn't see it before. Then he wonders why his neighbors doesn't see it.

The capitalist system, or the wage system, operates like this: A man is hired for \$1; the period may be for one hour or several hours, or for a day. He is paid his wage at the end of his work period. The result of his labor in the form of grain, clothing, steel, copper, coal, oil, etc., becomes the property of his employer. The employer has the right, under our system of industry and government, to set the selling price on this article for which he has paid \$1. He must, according to his philosophy and practice, get the labor cost, plus a profit. The dictionary defines profit as "That part of the amount received for goods which exceeds the sum originally paid for them." The capitalist, as we have seen, has paid labor \$1 for producing a certain article. The capitalist must sell that article in order to realize enough money to pay labor, plus profit.

Taking industry as a whole, it is discovered that for each and every dollar paid to labor, \$1 is paid in the form of dividends and interest, which becomes the profit in the transaction. It is thus seen that the article for which labor received \$1 for making, is now on the market, priced \$2. The article may have passed through several factories before being completed, but the ratio of profit to wages remains exactly the same. Now here comes the rub: The market is the \$1 paid to labor. There is no other

May Day Demonstration In Milwaukee

Sunday, April 30, the Socialists, organized and unorganized labor of Milwaukee will hold a monster May Day parade. Starting from the County Court House, marching through the downtown district the parade will then wind up back to the Court House where speakers will address the gathering.

The May Day Committee urges all Slovanes to meet in front of the South Side Turn Hall, not later than 1 P. M. on Sunday, April 30. From here we will march to the Court House to join the main parade which will begin at 2 P. M. Do your share in serving notice to all concerned so that we have a large body of Slovanes who are progressive minded, marching shoulder to shoulder with the rest of the workers.

I especially urge the Young Slovanes to participate. Join us in this great worker's demonstration. Let's all work toward that great immortal slogan by Karl Marx "Workers of the world unite. You have nothing to lose but your chains and the world to gain."

A very appropriate way of winding up the May Day celebration is for all of you to attend the affair given jointly by the Milwaukee and West Allis Yugoslav Socialist clubs on Sunday evening, at the S. S. Turn Hall. Two short plays, one in Slovane and one in English will be pre-

sented on the stage. Comrade Baxter, Mayor of West Allis will be the speaker. Come and hear him. I'm certain that no one will be disappointed.

The small admission of 25¢ with the complimentary ticket and 30¢ without it is the admission fee. Let's pack the hall to the limit. Oh, Yes, they will also have a good orchestra to sooth your dancing feet.

Be sure to attend the FUN-LOSER dance on Saturday night, April 29, at the S. S. Turn Hall. All the proceeds are going to the Progressive Miners of Illinois.

The members worked very hard to make this affair a success. It is all toward a worthy cause of helping the Progressive Miners in their battle against thugs and mine barons. The committee reports that donations were received from nearly every lodge and the two Slovane Soc. Clubs of Milwaukee. Let's all attend this affair with the same spirit so that their work will not be done in vain.

Remember that every penny is going to the needy Progressive Miners.

Tony Kammaker, Milwaukee, Wis.

More English Articles on Page 7